

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România 2011-2012

Climata

157

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

Anul 17

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoaia

martie 2023

Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească

Fondată: mai 2007

Climate literare

CUPRINS

Veronica Micle/ Poeme...3
Gheorghe Valerică Cimpoacă/ În căutarea adevărului (74)...4
Anton Gagiu/ Filozofia mea-(XIX)...6
Georgeta Blendea Zamfir/ Reinvieră eminescialismului...7
George Petrovai/ Legătura strânsă dintre limbă, gândire și dinamica socială...8
Nicolae Nicoară Horia/ Poeme...10
Cristina Horotan/ Memorie...11
George Goldhammer/ Banca amintirilor (9)...12
Gruia Cojocar/ Ecouri vii dinspre școala de odinioară...14
Ecaterina Petrescu Botoncea/ Cronică, Sebastian Cătănoiu ...16
Anișoara Laura Mustețiu/ Confesiuni literare...17
Virginia Mateiaș/ Interviu cu sculptorul Cătălin Domnițeanu...18
Al. Florin Țene/ Poeme...20
Gheorghe Andrei Neagu/ Arcanele cititului...21
Eugen Oniscu/ Eșecul...22
Elena Armenescu/ Poeme...24
Teodor Ardelean/ Biblioteca de idei-Omul și timpul său...25
Vavila Popovici/ Filozofia, religia, știința și politica - Baruk Spinoza...26
Emil Pop/ Cronică, Vasile Didoacă Dojană...29
Johnny Ciatlos- Deak/ Cronică, Maria Popescu Vasilica...30
Elena Buică/ Note de lectură-Nicolae Bănicioiu...31
Elena Oprea/ Poezii...33
Nicholas Dina/ La început a fost cuvântul...34
Ion Iancu Vale/ Poeme...39

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE
RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU
DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev, Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara, Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada, Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar, Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: *Ion Iancu Vale*

Redactor șef-adjunct: *prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoacă*

Colegiul redacțional: *Anton Gagiu, Florea Turiac, George Piteș, Vasile Didoacă Dojana, Ion Teodor Palade, Sebastian Drăgan, Carmen Georgeta Popescu, Elena Oprea*

Fondatori:

*Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan*

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamel Mahmud, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Virginia Mateiaș, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatărilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X
Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni
Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let

Veronica MICLĂ

Frumoasa, sfânta poezie

Frumoasa, sfânta poezie,
Ce-ai fost unicu-mi Dumnezeu
Pe dulcea ta zădărnice
Cât preț a pus sufletul meu.
Cât îmi părea că sunt de mare
Ca idol eu mi te-am ales,
Cu ce avânt și adorare
Prinos adusu-ți-am ades.
Adâncă mea cucernicie
De mitul tău când s-a legat,
Pe dulcea ta zădărnice,
Sufletu-mi jertfa ți l-a dat.

Drag mi-ai fost...

Drag mi-ai fost, mi-ai fost odată,
Dar ce-a fost n-a fost să mai fie,
Am văzut c-această lume
Fără-de tine nu-i pustie.

Și luceafărul pe ceruri
Place mult cum strălucește,
Dar apune și dispare
Soarele când se ivește.

El cu discul său cel falnic
Te deșteaptă la viață
Și te face să uiți iute
Steaua cea de dimineață.

Tu luceafăr mi-ai fost mie
Ce în zori de ziuă luce,
Și-ai apus, - acum la soare
Eu privesc cu mult mai dulce.

Am plecat

Am plecat făr' de căință
Și m-am dus fără de dor,
Ca să uit a ta ființă,
Ca să uit al tău amor:
Și plecând m-am dus în lume
Numa-n voia întâmplării,
Nici cu gând de zile bune,
Nici cu jalea-nstrăinării.
De-am mers mult pe-acea cărare
Nu mai știu de-atâta chin
Căci cu dor și disperare
Îndărăt la tine vin.

Cel din urmă vis

O visul meu cel mai slăvit,
Frumos și cel din urmă,
Așa cum dulce te-ai ivit
Te stinge și te curmă.
Căci e demult de când am pus
Inimii mele paza,
Și-i mult mai mult de când i-am spus
Iubirii să nu crează.

Și prea târziu să mai aprind
Azi dragostei făclie,
Și-n mintea mea să mai cuprind
O dulce nebunie.

Destul c-o clipă l-am iubit,
Și-o clipă i-am dus dorul,
Te stinge vis cum te-ai ivit
Stingându-mi și amorul.

Aș vrea să viu ...

Aș vrea să viu la tine
Dar urma ți-am pierdut,
Și nu mai am de cine
Să-ntreb ce te-ai făcut.

Aș vrea măcar o dată
Să pot să-ți mai șoptesc
Cu inima sfărâmată
Că încă te iubesc.

Dar știu c-a mea dorință
În veci nu s-a-implini
Și-n tristă suferință
Cu doru-mi voi muri.

Și totuși de la tine
Ne-ntors e al meu gând,
Deși tu pentru mine
Pierdut ești pe pământ.

De ce în sufletul meu ...

De ce în sufletul meu simt
Durare? - poate că mă mint
Speranțele - s-a ta iubire
E o deșartă amăgire?

Și când pe tine te-ntălnesc
Și-n ochii tăi cu drag privesc,
De ce în dulcea lor zâmbire
Citesc a mea nenorocire,

De ce cad maâa ta o strâng,
Mi-e jale de-mi vine să plâng,
Pare c-o crudă prevestire
De-un rău nespun îmi dă de știre.

Dar taine sunt și taine mor,
Orice se simte în amor -
Și-n groază de nenorocire
Măsur adâncă mea iubire.

Ca astăzi ...

Ca astăzi nu mai sunt stăpână
Pe mine, pe sufletul meu,
Numai c-o strângere de mână
Îndeajuns ți-am spus-o eu.

Și că o slabă jucărie
Sunt astăzi înaintea ta,
Privirea mea ți-ar spune-o ție
În ochii mei de vei căuta!

Și c-a mea singură dorință
E roabă ca să - ți viu în veci,
Ți-o spune - ntreaga mea ființă
Când tu pe lângă mine treci.

Însă tu treci cum trece-o rază
Din soare pe un biet pribeag,
Ce-i pasă ei că - l luminează...
Ce - ți pasă ție că - mi ești drag!

În căutarea adevărului (74).

Tulbură-ne și Trezește-ne Doamne!

„Trăim într-o epocă extraordinară în care ne putem gândi la univers, utilizând legile fizicii. Este posibil, ca în timp, ideile noastre să se schimbe, dar așa este știința.”

Gheorghe Valerică CIMPOCA

Prof.dr. Gheorghe Valerică CIMPOCA

Multor lideri politici le este caracteristic un narcisism accentuat, uneori aproape patologic. Există și un termen clinic; „**Tulburare narcisistă de personalitate pentru cazurile morbide**”.

Narcisiștii sunt exagerat de preocupați de propria lor persoană, ei adoră aparițiile

în public, la TV, pe scenă. Ei vor să dețină puterea, să fie lăudați și adulați, își atribuie o importanță hiperbolizată, iar în lipsa atenției cuvenite, cad în depresie, devin invidioși și răzbunători. De această tulburare narcisistă profită o mică parte a bogaților care dețin peste 90% din bunurile planetei și impun politicile de exploatare a acestora. Cam 1% din populație suferă de tulburarea narcisistă de personalitate, dar în rândul liderilor politici, în rândul artiștilor și al directorilor de companii, procentajul este de câteva ori mai mare. În ultimele decenii se înregistrează o proliferare dramatică a personajelor politice cu o asemenea trăsătură de personalitate. Dacă analizăm bine, nu ne va fi dificil să identificăm politicieni narcisiști și în rândurile clasei noastre politice; e plină țara de lideri și liderași care aplică tot felul de artificii și trucuri de promovare pentru a fi mereu în vizorul public și pentru a consolida temelia unui propriu „cult al personalității”. La drept vorbind, narcisismul, într-o formă sau alta, este omniprezent în viața umană. Creațiile artistice, precum și cele științifice ar fi fost mult mai puține și mai modeste dacă la originea lor nu ar fi stat o dorință sănătoasă de afirmare a autorilor. Astăzi lumea a devenit foarte creativă fiindcă și oamenii au devenit mult mai ambițioși să-și facă un nume, să primească laude, aplauze și satisfacție de la roadele muncii lor. Însă e cu totul altceva când narcisismul și dorința de afirmare se transferă pe teren politic și ideologic; acolo ambițiile unor indivizi pot avea consecințe periculoase pentru zeci de milioane de oameni. Și așa ceva se întâmplă mult mai des decât ne închipuim. „**Mânia, furia, războaiele, uciderile și tot pomelnicul relelor, din pricina lor au prins atâta putere între oameni**”. (Sf. Marcu Ascetul, Filocalia 1). De ce? Dacă suntem atât de evoluți, de civilizați, de democrați, de ce încă există în lume războaie? Și ce războaie! Politologii caută să explice conflictul dintre popoare prin nepotrivirile culturale și religioase, prin rațiunile economice, prin tensiunile civilizaționale, prin incompatibilitatea Occidentului, exponent al adevăratei democrații (sic!) și celelalte state ale lumii. Și e cât se poate de justificat, dar e departe de a fi totul. „Secolul vitezei”, cum a fost considerat veacul al XX-lea, și cât am

reușit să trăim din al XXI-lea, supranumit „secolul informației”, ilustrează cât de mult rău pot produce războaiele, câtă suferință și câtă nedreptate. Și, cu toate acestea, ele nu încetează. După încheierea Războiului Rece, optimiștii s-au grăbit să proclame victoria totală a păcii, dar s-au înșelat amarnic. De atunci, am asistat la însângerarea Serbiei, a Irakului, a Afganistanului, a Siriei și la conflicte armate în atâtea alte locuri de pe glob. La granițele României e în plină desfășurare un conflict fratricid, pe care Europa, cu siguranță, nu și-l dorește, cu atât mai puțin vecinii Ucrainei. Se caută explicații și vinovați, se caută soluții, dar rezolvarea, încheierea luptelor și instaurarea păcii par a fi foarte departe. Războiul nu e o invenție modernă, e la fel de vechi pe cât e căderea lui Adam. Dacă dorim să aflăm răspunsuri lumeste și filosofice, poate una dintre cele mai potrivite lecturi ar fi „**Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale**” a lui Samuel P. Huntington, o carte faimoasă, pe alocuri chiar profetică. Vă propun să-i întrebăm pe sfinții Bisericii lui Hristos: „cum oprim războaiele? de ce nu încetează războaiele?” Pentru că știa că cele dinăuntru omului le provoacă pe cele din afară, Sfântul Marcu Ascetul susține: „**Mintea devine oarbă prin aceste trei patimi: prin iubirea de argint, prin slava deșartă și prin plăcere**.” Cum poate fi mintea unui lider, a unui președinte, a unui rege, a decidenților unui stat, altfel decât oarbă, când doresc ca ei și grupurile lor de interese, să fie cei mai bogați, cei mai respectați, cei mai puternici, cu prețul vieților curmate, a urâciunii pustiirii lăsate în urma lor, toate mascate sub spiritul dreptății și al securității? Planeta geme sub lăcomia celor ce se socotesc stăpâni și nu au frică de Dumnezeu. Amarnică înșelare, cumplită patimă! Conflictele armate servesc celor fără minte și plătesc cei ce nu se pot împotrivi, iar la final, chiar cei ce le-au provocat. Judecata și răzbunarea sunt ale lui Dumnezeu, nu ale omului (Rm.12, 19). Dar, până acolo, să recunoaștem, omul trăiește și la scară interioară durerea războiului. Dacă nu e războiul patriei, e războiul său personal, e mânia, ura, neiertarea față de aproapele, gândul de răzbunare și chiar fapta. Dacă la nivelul conflictelor interpersonale suntem actorii principali, la scară mare, statele devin actori ai conflagrațiilor. Se schimbă registrul lexical, nu mai spune nimeni că Georgescu l-a ucis pe Popescu, ci se spune: rușii i-au omorât pe ucraineni, ucrainenii pe ruși, americanii pe afgani, sirienii pe americani, etc. Și astfel încetăm să mai fim empatici, sensibili la durerea de lângă noi. Războiul e hidos din toate punctele de vedere și urât mirositor, e mincinos și, fără excepție, nedrept. Să recunoaștem deci: nu ține de noi ca războaiele mari să se oprească. Nu noi, niște mărunți, decidem ce stat cu ce stat să se lupte și ce fel de ceai să se bea în cabinetele

vremelnicilor stăpânitori ce decid conflictele. De noi depinde altceva! Evitarea, cu orice preț, a războaielor sufletești, de zi cu zi, cele ce-i au ca inamici pe cei din casa noastră, din cercul de prieteni sau de cunoscuți, din rândul colegilor de muncă. Pe acelea le putem stăvili! Cauza războaielor e comună: iubirea de arginți, slava deșartă și iubirea de plăcere! Din cauza lor se distrug atâtea familii, suferă atâția copii și atâția vârstnici, mor atâția oameni! Și, de ce să nu recunoaștem, așa se cultivă sămânța războiului. Și conducătorii pe care-i criticăm au fost cândva copii inocenți și curați, dar adulții din jurul lor, nevindecați de cele trei vicii, i-au crescut în spiritul nedreptății, al așupririi, al răzbunării. Prin urmare, să nu credem că e inutil să facem efortul reconcilierii și al opririi războiului în fașă, în viața noastră particulară. Războaiele mari au avut și au, la origine, războaiele pierdute de gândurile bune. Măine, la conducerea țării, ar putea fi unul dintre copiii noștri. Deciziile le vor lua și în duhul a ceea ce am sădit și am cultivat noi, părinții și dascălii lor. Ori, noi am deraiat de la Adevăr și ne îndreptăm spre o dictatură universală a omului, care se consideră creatorul tuturor lucrurilor și cuceritorul universului. Ori, nu este așa, omul nu a creat nimica, a luat materiale de la natura creată de Dumnezeu și a prelucrat-o după inspirația acesteea. Numai ceva care e mai presus de un lucru poate crea lucrul respectiv. Numai o Ființă mai presus de univers ar fi putut crea universul. Iar Ființa aceasta este Dumnezeu descoperit în Biblie, Dumnezeul căruia ne închinăm și îi slujim, fiindcă El este Creatorul nostru. Pe de altă parte, aflăm că acest Dumnezeu – Cel care a creat universul, Cel care a umplut spațiul cosmic cu miliarde de galaxii – este același Dumnezeu care a venit pe pământ ca om pentru a trăi în mijlocul nostru și, chiar mai mult, pentru a purta singur pedeapsa pentru păcatele noastre. Uneori spunem că anumite lucruri sunt „*prea frumoase ca să fie adevărate*”. Totuși ce ar putea fi mai frumos pentru noi, niște ființe păcătoase care trăim într-o lume decăzută, plină de suferință, decât să cunoaștem adevărul minunat al dragostei Creatorului nostru, o dragoste atât de mare, care L-a determinat să coboare la noi în persoana Domnului Iisus Hristos și să își lege pentru totdeauna destinul de noi? Cum ar trebui să arate viața noastră, în lumina acestui adevăr extraordinar? Din dorința de a-L îndepărta pe Dumnezeu din conștiința omului, multă vreme s-a susținut ideea că universul a existat dintotdeauna – nu a fost creat, deci nu există un Creator – sau ideea că a apărut la întâmplare. Dar dovezile că universul a avut un început au devenit atât de puternice, încât aproape toți oamenii de știință le-au acceptat, cel puțin deocamdată (teoriile științifice, chiar și cele considerate a fi de necontestat, sunt deseori schimbate sau respinse). Universul nu a fost întocmit dintr-o materie preexistentă. Universul a fost creat prin puterea Cuvântului lui Dumnezeu, adică atât materia, cât și energia au fost aduse la existență prin puterea Sa. Creația din nimic mai este cunoscută sub denumirea de creație ex nihilo. Și noi, oamenii, putem crea diferite lucruri, dar nu suntem capabili să creăm ceva din nimic. Putem schimba forma materiei preexistente, dar nu avem puterea de a crea ex nihilo. Numai Dumnezeu are această putere supranaturală. Aceasta este una dintre deosebirile fundamentale dintre

Dumnezeu și oameni. Ea ne aduce aminte că însăși existența noastră depinde de Creator. Nu orice tip de mediu este capabil să susțină viața. Se pare că universul trebuia să fie extrem de bine plănuț pentru ca să poată exista viața. În primul rând, elementele de bază ale oricărei materii – atomii – trebuie să fie suficient de stabili ca să poată fi aduse la existență obiecte materiale stabile. Stabilitatea atomilor depinde de forțele care mențin unite diferitele lor părți. Atomii conțin particule încărcate electric care se atrag și se resping în același timp. Forțele de atracție și de respingere trebuie să fie bine echilibrate. Dacă forțele de atracție ar fi prea puternice, s-ar forma numai atomi mari și nu ar exista hidrogen. Fără hidrogen, nu ar exista apă și, prin urmare, nu ar exista viață. Dacă forțele de respingere ar fi prea puternice, s-ar forma numai atomi mici (ca hidrogenul, de exemplu) și nu ar exista carbon sau oxigen. Fără oxigen, nu ar exista nici apă, nici viață. Carbonul este și el esențial pentru toate formele de viață, așa cum le știm în prezent. Viața complexă de pe planeta Pământ a fost creată recent, în ultimii zeci de mii de ani, când a apărut omul, ființă creată după chipul și asemănarea Creatorului. Mulți oameni de știință cred că actele de creație ale lui Dumnezeu sunt limitate de „legile naturii”. Dar ideea aceasta contrazice total Biblia. Dumnezeu nu este limitat de legile naturii; din contră, El este cel care i-a impus naturii niște reguli. Puterea Sa nu a respectat întotdeauna tiparele pe care noi le numim „*legi ale naturii*”. Spre exemplu, o lege fundamentală a naturii este „*legea conservării materiei și a energiei*”. Conform ei, cantitatea totală de materie și de energie din univers rămâne constantă. Dar cum a fost posibil ca universul să apară din nimic dacă legea aceasta ar fi fost inviolabilă? Cuvântul creator al lui Dumnezeu nu este limitat de „*legile*” științei. Dumnezeu este suveran peste tot ce a creat și este liber să își aducă la îndeplinire voința. ***Gândește-te cât de mare este universul. Gândește-te ce putere uriașă a fost necesară pentru crearea lui. Îți dai seama că Dumnezeul acesta, care dispune de atâta putere, ne iubeste și, mai mult, a murit pentru noi? Cum îți poți forma deprinderea de a întrebuița acest adevăr uimitor drept sursă de încurajare?*** Gândește-te cu câtă dragoste i-a creat Dumnezeu pe Adam și pe Eva și le-a oferit drept cămin o grădină frumoasă, deși știa că avea să sufere și să moară pe Golgota din cauza oamenilor pe care îi crea. Ce aflăm despre dragostea lui Dumnezeu din decizia Sa de a continua totuși să creeze?

Exploratorul englez din secolul al XVI-lea, Sir Francis Drake, spunea: „Tulbură-ne, Doamne, când suntem prea mulțumiți cu noi înșine, când ni se împlinesc visurile, fiindcă am visat prea mărunț, când am ajuns la destinație, fiindcă am vâslit prea aproape de țărâm. Tulbură-ne, Doamne, când, sătui de lucrurile pe care le avem, ne-am pierdut foamea de Pâinea Vieții, când, îndrăgostiți de viață, am încetat să mai visăm la veșnicie, când, în strădania de a zidi un pământ nou, am uitat cerul. Tulbură-ne, Doamne, ca să îndrăznim mai strașnic, să ne-avântăm în mările învolburate, în larg, unde furtunile ne vor învăța despre stăpânirea Ta și unde, fără țărături la orizont, vom vedea stelele. Îți cerem să împingi zarea nădejdlor noastre și mai departe (...)”

Va urma

FILOZOFIA MEA (XVIII)

Anton GAGIU

„Veșnicia s-a născut la sat” spunea Lucian Blaga în „Sufletul satului”. Nimic mai adevărat. Satul natal este legătura indestructibilă a omului cu cele trei mari momente ale vieții: nașterea, creșterea și moartea. Am senzația aceasta de fiecare dată când îmi vizitez satul natal și am făcut-o de sute, poate de mii de ori. Niciodată această stare de

contopire cu locul natal nu m-a părăsit sau nu s-a îndepărtat de mine. Nu este aceasta cea mai bună dovadă că „veșnicia s-a născut la sat”? Că locul acela a pătruns în ființa mea și că el trăiește prin mine sau invers, eu trăiesc prin el? Acolo re trăiesc momente esențiale din viața mea care, parcă s-au petrecut ieri, deși unele vin din îndepărtata copilărie. Numai prezența în acele locuri îmi aduce valuri de amintiri, care țâșnesc precum izvoarele apelor de munte și te simți inundat de profunzimea trăirii dumnezeiești pe care numai o bucurie interioară profundă ți-o dă. Contopirea aproape ireală cu farmecul acelor locuri îți toarnă în trup o putere nebănuită, ce te transportă în timp și te face să re trăiești momentele de neuitat pe care le-ai petrecut acolo cu mult timp în urmă. Ori ce poate însemna acest lucru? Că tu, muritor te transformi în purtător de veșnicie și dai posibilitatea acelor locuri să rămână intacte la trecerea prin timp. Dar întâlnirile cu locurile dragi are și momente de tristețe și de ce nu, de invidie pentru că ele, locurile rămân imune aproape la trecerea timpului pe când pentru mine, pentru noi, anii trăiți încep să devină o povară. Dar există o speranță pentru întinerire, priveliștea care mă copleșește îmi toarnă în vene apă vie și parcă re trăiesc la fel anii copilăriei. Nu este aceasta puterea divină care ne împacă cu soarta? Tu om, ești trecător, natura este perenă, pe ea o schimbă doar catastrofele, adică puteri nebănuite care nu pot fi anticipate și nici evitate. Perenitatea ei derivă din puterea de regenerare. Omul nu se poate regenera, dar poate să îmbătrânească frumos, adică să poarte mereu în suflet natura pentru a simți și a re trăi tinerețea, altă cale pentru aceasta nu există. Trăiește indubitabil în fiecare dintre noi frica, teama îndreptățită că vine un sfârșit implacabil, nimeni nu este scutit de el, dar oare există o cale, o posibilitate de a îndulci această teamă? În mod deschis, vizibil nu există, dar fiecare dintre noi deținem un sertar al sufletului sau al minții la care putem apela la nevoie, pentru a extrage de acolo

o cale, sau căile prin care să îmbălâzim teama de sfârșit. Anume? Ne imaginăm că așa vom avea posibilitatea să scăpăm de ceea ce ne-a marcat existența în rău: persoane, momente ale vieții, locuri, fapte, întâmplări individuale sau colective, catastrofe, evenimente sociale și multe altele care au lăsat urme în ființa noastră. Dar intervine și părerea de rău, aceea că sfârșitul duce iremediabil și la privirea veșnică de frumusețea locurilor care ți-au marcat existența și poate, dacă ai avut oameni dragi lângă tine, și despărțirea de ei îți poate spori părerea de rău. Și așa poate în sufletul tău se dă o luptă între bine și rău, din ceea ce am prezentat mai sus, un fel de trântă între Făt-Frumos și Zmeu, cine va învinge nu va ști nimeni niciodată pentru că secretul acesta îl duci... dincolo, în veșnicie. Cel mai mult suntem influențați de oamenii care ne-au marcat existența în rău. Se spune în popor că: „niciodată nu e bine să te bucuri de răul altuia”. Așa o fi, nu zic nu, dar dacă omul acela cândva ți-a făcut chiar ție un rău iremediabil, care ți-a schimbat existența, tot să nu te bucuri? Sfânta Scriptură ne spune să fim iertători, toleranți așa cum a fost și Isus Hristos cu cei care l-au trădat, fie în contul unor arginți, fie de frică. Pentru a ierta, îți trebuie o putere nemărginită, apoi cel iertat să merite ceea ce-i oferi tu. Câți dintre cei care ți-au făcut rău merită iertarea ta? E cea mai grea alegere, pentru că faptele oamenilor nu le putem cuantifica ca la piață, nu avem un mercurial pentru ele. Ne mulțumim să spunem că: „Dumnezeu e iertător, numai El știe cel mai bine faptele bune și cele rele ale fiecărui muritor, atunci să-l lăsăm pe el să judece”. Poate este o atitudine înțeleaptă aceasta, dar în sinea ta trăiești cu părerea de rău că ți s-au făcut nedreptăți mari, iar făptașul umblă slobod, pentru că societatea fie nu vrea, fie nu poate să-l pedepsească, iar la judecata divină nu ai cum să știi dacă va ajunge vreodată. Și iată că dintr-o dată conviețuiești cu persoane care ți-au făcut rău într-o societate neputincioasă sau răuvoitoare ce rămâne nepăsătoare la nedreptăți. Rene Descartes marele filozof francez din secolul al XVII-lea, întemeietorul curentului filozofic numit cartezianism, spunea că: „a ieși din viață în mod voit este ca și cum ai părăsi o încăpere inundată de fum unde prezența ta este de prisos”. Cu alte cuvinte într-o încăpere inundată de fum, nu mai ai nimic de făcut, cu atât mai puțin să dovedești ceva, așa că trecerea dincolo este o cale căreia i te poți supune. Dar despre părerea de rău că lăsam în urmă atâtea frumuseți care ne-au marcat trecerea prin viață, cu siguranță vom mai vorbi și în alt context.

REÎNVIEREA EMINESCIANISMULUI

Georgeta BLENDEA ZAMFIR

*„Ai noștri tineri la Paris învață
La gât cravata cum se leagă nodul”*

Mult, mult mai grav, mai critic, mai virulent înfățișează George Roca, din Australia generația tânără. Aspectul halucinant căruia tinerii îi dau importanță majoră reflectă imaginea decadentă. Motivul femeii imprimată toată de cercei, alături de motivul bărbatului arată o tinerețe care nu mai are nici o limită în a înfățișa decadența aparenței fără niciun fundament filozofic, psihologic, cultural: (Noua generație) „EA,/ vegană,/ costelivă,/ anorexică./ O multitudine de cercei:/ cercei în urechi,/ cercei în nas,/ cercei în buze,/ cercei în sfârcuri,/ cercei în ombilic/ și puțin mai jos// EL,/ gras,/ carnivor,/ supraponderal/ skinhead - craniu falusian/ Obraz cu aspect murdar,/ neras de trei zile,/ ca acei masculi macho,/ faimoșii peliculelor violente/ de la Hollywood!//”. O lume a lor este alcătuită din exemplele starurilor decadente, din cunoștințe dobândite prin mijloacele actuale de comunicare.

Grupajul de versuri apărut în revista „Climate Literare” nr. 153, anul 16, semnat de autorul omniprezent în cultura mondială, George Roca înfioară prin modalitatea în care revenite în țară aceste specimene ce impun prin puterea materială oferită de lire sterline și dolari: (Barbarii) „Țara-i plină de nătăfleți,/ Nu dați pe dânșii nici doi cenți,/ Căci ei au lei, iar voi dolari,/ Cu care vă dați mari!// Aveți de toate în valize,/ Lucruri furate și devize,/ Dolari falși și lire sterline,/ Că-n România ține!// Moderni le sugerați sa fie,/ În droguri și pornografie,/ Le importați din Occident,/ Crime, SIDA și armament!// Cu blugi, dolari și cu cafea,/ Sufletul le veți cumpăra,/ Vor sta-n genunchi, iar voi, fuduli,/ Veți fi stăpâni peste creduli!//”.

Materialismul care străbate planeta degajă în versurile domnului George Roca aerul care s-a impus insistent prin raportarea la nesfârșit a scopului suprem-banul. Departe de societatea contemporană influențată de corupții veacului, cugetările anticilor, mai mult,

scrierile personalităților din Cultura dezvoltării personale, (așa am numit-o eu) nu mai este timp pentru suflet, pentru minunățiile zestrei populare, preocuparea de a obține valori materiale cu orice preț, punându-și amprenta pe fiecare clipă umană.

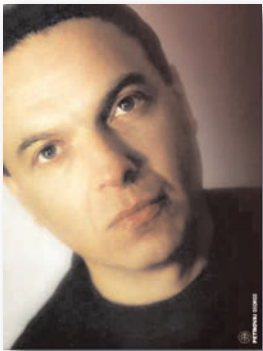
Cercetările celor dedicați propășirii planetei, a descoperirii unor altor locuri astrale pentru ființa umană, preocupări din mare pasiune și iubire de oameni sunt departe de acești indivizi care apar grotești în prezentarea maestrului George Roca. Exemplul în muzica decadentă în preocuparea obsesivă pentru tatuaje, îi ține departe de frumusețea pe care o oferă mama Geeea, mama natură cu reginele ei, anotimpurile și de orice preocupare care implică trăirea profundă. Aici, se aseamănă în prezent, înfățișarea cu aspect hidos al unor tineri în goana nebună materială care ne-a trecut prin Covid iar astăzi ne adâncește în sărăcia și suferința provocată de război și mai mult în amenințarea armei atomice care va duce la pieirea Terrei. Departe de acești indivizi preocupările pentru trecut, mai mult conștientizarea ca civilizația, a mai dispărut odată, cea a atlantiților, într-un război atomic.

Preocupările tinerilor înfățișați de George Roca influențați de o psihologie nouă, uimitoare, distrugătoare au ca scop doar ocuparea momentelor vieții pentru un aspect hidos și în final pentru câștig. Ei reușesc să se impună în fața mulțimii paradoxal, dintre ei apar liderii lumii: (Ipocrizie) „Oare aceștia sunteți voi.../ Falși, ipocriți, plini de noroi,/ Fără să mergeți la război,/ Vă declarați eroi?// Ne mai putând de-atâta bine,/ Fără sudoare, de la sine,/ Voi credeți că vi se cuvine,/ Și nu vă e rușine.// Sunteți și liberi și sătui,/ Fără să bateți nici un cui,/ Țipați de mama focului/ Că vreți statui!//”.

Meritul domnului George Roca de a înfățișa în cartea sa* monstruoșitatea umană, în contrast cu valorile trecutului impresionează iar virulența autorului este mai mare decât a oricui: „Rușine să vă fie vouă!/ Cum nu vă crapă-obrazul-n două?”.

Legătura strânsă dintre limbă, gândire și dinamica socială

George PETROVAI

Omul a fost înzestrat de Creator cu o serie de remarcabile însușiri (gândire, limbaj articulat, conștiință, caracter, voință, personalitate, simțire artistică, sentimente și idei morale, ce-i permit să deosebească binele de rău și să cunoască sensul vieții, capacitatea de-a se cunoaște pe sine și de a-și planifica acțiunile viitoare etc.), însușiri care-l fac să fie ceea ce este, adică superior tuturor celorlalte viețuitoare, oricât ar fi acestea de inteligente.

N.B.: Desigur, eu privesc omul în general și la modul esențial, respectiv cum ar trebui să fie mereu, nicidecum așa cum se prezintă tot mai mulți pământeni în zilele noastre călărite, până la sufocare, de mașinism și automate: inculți, mincinoși, necinstiți, bădărani, hapsâni, atrași doar de aparential și efemer (bani, putere, slavă deșartă, plăcere), iar nu de substanțial și etern (planul moral-spiritual), nu în ultimul rând din ce în ce mai imbecili, după cum demonstrează „efectul Flynn” și alte multe teste efectuate de specialiști.

Și când te gândești că toate aceste uluitoare însușiri (unele dintre ele inexplicabile chiar pentru specialiști, precum conștiința, despre care filosoful australian David Chalmers afirmă că este „unul dintre cele mai profunde mistere ale existenței”) se datorează creierului, miraculosul organ care reprezintă 2% din greutatea corpului, dar – prin cele 100 de miliarde de celule nervoase și circa un milion de miliarde de conexiuni – constituie „lucrul cel mai minunat și cel mai misterios din tot universul” (Henry F. Osborne, antropolog), el având capacitatea de memorare, ne face cunoscut astrofizicianul Caral Sagan, egală cu „douăzeci de milioane de volume, totalul celor care se află în cele mai mari biblioteci ale lumii”.

Cu completarea că, aidoma mușchilor, „funcțiile creierului se atrofiază prin nefolosire, însă se fortifică printr-o neîncetată gimnastică a minții!” (idee încorporată în Creierul și misterul său tulburător, text pe care l-am scris pe data de 18 februarie 2018).

În același articol, despre limbaj scriu următoarele: „În ceea ce privește limbajul articulat sau al doilea sistem de semnalizare, psihologul american David Premack formulează următoarea concluzie, după încercările nereușite de a-i învăța pe cimpanzei un limbaj simplu al semnelor: «Vorbirea umană este un obstacol în calea teoriei evoluției, întrucât ea are un potențial mult mai mare decât poate explica cineva».

Iată câteva redutabile argumente în sprijinul afirmației de mai sus:

a) Centrul vorbirii sau zona lui Broca (regiunea lobului frontal unde se stochează informațiile necesare graiului) nu a fost descoperită la maimuțe.

b) În cartea *The Language Instinct* (Instinctul vorbirii), autorul canadian Steven Pinker purcede de la premisa că «Niciodată nu s-a descoperit vreun trib mut și nu a existat nicio dovadă a faptului că a fost vreo regiune care a servit drept ‘leagăn’ al vorbirii, un loc de unde aceasta s-a răspândit la grupurile care nu aveau o limbă», pentru a ajunge la concluzia fără replică din partea științificilor: «Caracterul universal al vorbirii complexe este o descoperire care îi copleșește pe lingviști și constituie primul motiv care ne determină să ne gândim că vorbirea este...rezultatul unui instinct uman deosebit».

c) Nu există limbă sau limbi primitive, creierul nostru nu-i «cablat» pentru o singură limbă, ci a fost conceput de Atoatefăcător ca noi să putem învăța mai multe limbi (cimpanzeii, de pildă, nu sunt în stare să folosească nici măcar cele mai simple entități ale limbajului uman, pe când creierul unui copil este capabil să asimileze rapid o limbă complicată), forța cuvântului alimentat de Cuvânt are «mai multă eficacitate decât orice altă forță» și, lucru recunoscut de tot mai mulți specialiști din diverse domenii, originea limbajului «rămâne unul dintre cele mai deconcertante mistere ale creierului», iar dezvoltarea creierului uman, «unul dintre aspectele cele mai inexplicabile ale evoluției».

Gândirea, vasăzică, se desfășoară pe baza și cu ajutorul limbajului în general, limbajul interior fiind adevăratul instrument al cugetării, iar cuvintele

constituie semnalele/semnele celui de-al doilea sistem de semnalizare. Pentru o corectă înțelegere a triadei limbă-gândire-dinamică socială, este necesar să se țină cont de următoarele precizări:

a) Unitatea dintre gândire și limbaj nu trebuie confundată cu identitatea lor, pentru că atunci logica (știința formelor gândirii – noțiune, judecată, raționament) ar fi totuna cu gramatica (știința formelor limbii). Lesne de dedus că nici funcțiile celor două discipline nu sunt identice: a gândi înseamnă în esență a cunoaște, iar a vorbi înseamnă a comunica.

b) Nu numai că gândirea bogată și limpede este incompatibilă cu exprimarea confuză și rău construită, dar fraza corectă și coerentă este ea însăși condiționată de gândirea sprintenă, dezvoltată, fără poticneli. Prin urmare, este total eronată „scuza” unor semeni: „Eu știu ce vreau să spun, dar nu pot să mă exprim...” Neputința exprimării decurge din precaritatea culturii și a limbajului, care inevitabil generează carențe în exprimare și gripări sau derapaje în gândire, toate acestea fiind catastrofale pentru nație și țară în cazul piloșilor cu funcții decizionale. Căci, așa cum spune un proverb japonez, „Nu există dușman mai periculos decât prostul”.

c) Limba este un fenomen social (atenție, un fenomen!), iar limbajul (vorbirea) un fenomen individual.

Dacă la toate acestea se mai adaugă că centrul vorbirii se află în emisfera stângă a creierului și gândirea este dependentă de dezvoltarea întregii noastre personalități, că termenul/cuvântul este purtătorul unui înțeles, ce corespunde noțiunii, și că semnificația cuvântului este stabilită de societate, iată-ne ajunși la noțiune.

Teoria noțiunilor ca entități logice (în Geneza formelor culturii, BPT, Editura Meridiane, București, 1993, Petre P Negulescu ne informează că noțiunile au valoare obiectivă și existență subiectivă – „nu se găsesc decât în mintea oamenilor ce le gândesc, nu în afară și independent de ei”), teoria noțiunilor, deci, îi aparține lui Socrate, pe baza căreia Platon elaborează teoria ideilor (ca entități metafizice) și fără de care Aristotel n-ar fi putut să conceapă teoria formelor, ca instrumente ale creațiunii.

Noțiunile, așadar, constituie forma de reflectare a obiectelor și fenomenelor în ceea ce au ele necesar și general. Cu mențiunea că toate însușirile esențiale (necesare) sunt și generale, deci comune, însă nu

toate însușirile generale sunt totodată esențiale. Bunăoară, bimanitatea (proprietatea de-a poseda două mâini) este esențială și generală, fiindcă îl deosebește pe om de celelalte viețuitoare (face ca el să fie ceea ce este). Însă însușirile de-a purta încălțăminte și de-a fierbe mâncarea sunt generale, fără a fi totodată esențiale.

Prin urmare, regula elaborării noțiunilor este să se rețină însușirile generale care sunt și esențiale!

Fiecare noțiune este exprimată printr-un cuvânt (om, fluture, element etc.) sau printr-o expresie (avion cu reacție, număr complex, ecuație de gradul doi etc.). Noțiunile au sferă (extensiune) și conținut (intensiune, conotație). Noțiunile de ordinul cel mai general (care nu pot fi generalizate mai mult) se numesc categorii. Conținutul reflectă necesarul, iar sfera reflectă generalitatea. În plus, noțiunile trebuie să fie clare (în caz contrar sunt obscure) și distincte (altminteri sunt confuze). Descartes socotea claritatea și distincția „calitățile cele mai însemnate ale gândirii”...

La rândul lor, cuvintele prin care sunt redate/exprimate noțiunile, au sens și semnificație. Sensul cuvintelor corespunde conținutului noțiunilor pe care le exprimă, iar semnificația corespunde sferei noțiunilor.

Evident, ar mai fi multe de spus pe această temă, inclusiv despre bogăția unei limbi (româna, de exemplu, este după spaniolă cea mai bogată limbă în expresii și sinonime), despre poluarea limbilor considerate periferice (și nu numai) cu termeni nenesecari, preluați din alte limbi (anglicismele prezentului) sau despre sistematica siluire/pocire a limbii române de către agramații noștri cârmuitori, falșii culți și mulțimea în creștere a analfabeților funcționali.

Pentru a ilustra procesul de formare al statului centralizat, voi încheia cu admirabila opinie a lui Neagu Djuvara din O scurtă istorie a românilor (Editura Humanitas, 1999): „(...)suntem singura țară mare din Europa a cărei unitate e exclusiv întemeiată pe limbă (de altfel, pe vremuri chiar cuvântul limbă era sinonim cu neam sau popor). Mai toate celelalte state europene s-au constituit pe baza unei istorii comune, de cele mai multe ori cu populații de limbi sau dialecte diferite (ca Franța, Spania, Italia, Elveția, Anglia etc.”.

POEME

Nicolae Nicoară- Horia

Izgonit din mine încă nu mă știu...

Izgonit din mine încă nu mă știu,
Am păcate multe, cine nu le are?
Mântuite-mi fie toate când le scriu,
Dă-mi înțelepciune, Doamne și
răbdare!

Toată izbăvirea vine prin cuvânt,
Precum vine seva înspre frunza
verde,
Pe pământul nostru nimeni nu e
sfânt,
Să ridice piatra cel care se crede!

Sufletul acesta care-mi poartă pașii,
Știu că nu mă lasă singur pe poteci,
Vinovați cu toții, prietenii, vrăjmașii,
Fiul Tău, Cel Unul, sfânt rămâne-n
veci!

Cuvinte cu miros divin...

Am citit din Carte și citesc mereu,
În Copilărie o citeam pe-ascuns,
Cei fără credință, fără Dumnezeu,
Toți spre nicăierea de atunci s-au
dus...

Simt și-acum din umbră dojenirea
lor,
Judece-î Înaltul, eu nu pot de jos,
Palmele acestea încă mă mai dor
Când mi-au fost lovite, poate cu
folos!

Unii, plini de râvnă, mi-au cerut
iertare,
Cu Ioan alături, fie-i somnul lin,

O vedeam pe Mama, seara la
culcare,
Cum rostea cuvinte cu miros divin...

Câtă veșnicie de ea mă desparte?
Sigur mă privește dincolo de geam,
Neclintit rămâne semnul ei de carte,
Duminică-i, Doamne, sufletul ce-l
am!

Miroase a plăcinte...

Miroase a plăcinte sus în Munți,
Dintre toate, ce miros ne-nvins!
Cum ai putea, Copile, să-l înfrunți?
Ci lasă-te de vraja lui cuprins.

Miroase a plăcinte și-așa-mi vine
Să dau o fugă până lângă zare,
Mă cotropește-un fel de dor de tine,
Dorul acesta-ntotdeauna doare.

Te văd acolo, Mamă, lângă spor,
Prin gândurile duse hăt departe,
Cu sufletul cuprins de-un sfânt fior
Tot așteptând plecatul din departe...

.....
Îmi bate luna tânăra-n fereastră,
Poemul meu de dragoste e plin,
Miroase a plăcinte-n cohea noastră,
Dintre toate, ce miros divin!

Se face frig la Alba...

Se face frig la Alba în Cetate,
Sub porți se-adună oropsit norodul
Să-i împartă domnii „direptate”,
De Deal e-aproape gata eșafodul...

El stă închis, legatul, în celulă,
Cu lanțuri la picioare și la mâini,
Să-i fie libertatea îndestulă
Rexului țaranilor români!

Curând o să îi tragă iar pe roată
Trupul obosit de-atâta drum,
Oprește, Doamne, chinul lui odată,
De Horia avem nevoie-acum,

De baciul nostru, ca o pâine frânt
Celor aduși cu sila să îi vadă
Tăcerile trecute în cuvânt
Și lăcrimează liniștea pe-obadă...

Cum iubește arcușul vioara...

„De aproape două mii de ani ni se
predică
să ne iubim, iar noi ne sfâșiem.” Mihai
Eminescu

Te iubesc, cum iubește arcușul vioara,
Cum iubește altarul odoarele sfinte,
În loc de bună ziua, ori bună seara,
Să rostim împreună aceste cuvinte!

Din somn dimineața când ne trezim
Cu roua în suflet și în privire,
Să ne cuprindă fiorul sublim,
Ce mut e Cântecul fără Iubire!

Cine nu poate să le-nțeleagă,
Cuvintele-acestea cu miros de mir?
Te iubesc! Te iubesc, Poezia mea dragă,
Aerul Clipei pe care-l respir.

Fără tine e oarbă orice fântână,
Nici ciocârliă din Dor nu se înalță,
Când o să plec doar cu tine de mână
Să-mi fie plecarea din moarte, spre
viață...

MEMORIE

Cristina HOROTAN

Mai ții tu minte, suflete, când s-au deschis ușile poveștii și încrezător ai trecut pragul lumii? Ce gust straniu avea aerul și-atât de tare te-au înțepat plămâni încât ai început să plângi?... ce texturi ciudate ți-au îmbrăcat trupul în care ți-ai făcut cuib și ce dragoste incomensurabilă ți-a alintat fiecare celulă, fiecare răs, fiecare plâns, fiecare suspin, fiecare gest și fiecare cuvânt...

Mai ții minte când picioarele învelișului tău te-au purtat pentru prima oară spre locul pe care îl priveai cu dorință mistuitoare însă nimeni nu înțelegea că îți dorești să ajungi acolo? Cum te-ai simțit stăpân pe pământul de sub ele și pe puterile tale și parcă se contura sensul... sensul materialității tale care avea să crească, să evolueze în moduri surprinzătoare și înspăimântătoare uneori.

Mai ții minte când s-a cristalizat, în sfârșit, cuvântul? Leac și armă ucigătoare deopotrivă, sol al iubirii și al urii, cel mai de preț avut al tău, căci el este cel care prilejuiește exteriorizarea trăirilor tale, a durerilor și a bucuriilor, a fericirii, a mâhnirii, a dorului... a dorințelor..

Mai ții minte când ți-ai privit învelișul cărnos și te întrebai dacă ți se potrivește? Dacă rezonează cu miezul tău, dacă este plăcut vederii, dacă va fi îndrăgit sau disprețuit, dacă va fi mângâiat sau lovit? Când, în zilele în care îl respingea, căutai giulgiu îndoliat ca să îl poți ascunde printre ele, să îl faci să devină invizibil și să existe doar prin eul tău imaterial?

Mai ții minte când mâinile coconului tău au deschis prima carte? Mirosul ei și foșnetul paginilor sale s-au întregit cu bucăți din tine iar tu ai crescut cu suflul ei și ai devenit un nesătul al slovelor, un înamorat incorigibil de averile ascunse în ea...un căutător perpetuu de comori ascunse între două coperti...pe rafturi prăfuite.

Mai ții minte când ai îndrăznit să ai altă părere decât cea generică? Când ai simțit dezaprobarea și

respingerea, când încercai să te convingi că ar trebui poate să îmbrățișezi ceea ce cred cei mai mulți deși tu nu simți la fel, când s-a făcut careu în jurul tău și ai devenit un paria...

Mai ții minte când te zbăteau în orb, iar învelișul tău era furnicat în fiecare atom de emoții neinteligibile, când simțeași până în mijlocul tău că ai nevoie să atingi un alt înveliș, să îi inspiri expirul, să îl vezi în fiecare strop de apă, în fiecare frunză, în orice vid...în stele și pe intradosul pleoapelor tale adormite?

Mai ții minte când ti-ai lipit tu-ul de un alt tu și oricât ai încercat, nu te-ai putut întoarce niciodată la simplul tu? Când ai devenit parte dintr-un mecanism alimentat de zbaterile dureros de frumoase și din supremele înălțimi ai primit responsabilitatea evoluției sale?

Mai ții minte când tu ai scris alte povești care au născut alte suflete iar existența lor îți hrănește fiecare clipă, fiecare vis, fiecare plan...fiecare emoție, fiecare cuvânt pe care îl rostești, fiecare pas pe care îl faci?

Mai ții minte când ai crezut că ai înțeles dar te-ai lăsat purtat de neînțelesuri, când te-au ocărât și te-au arătat cu degetul, fără să îți cunoască nucleul, vibrația, emoția fără să știe cine ești, fără să asculte și povestea ta?

Mai ții minte când te-au abandonat pentru că s-au crezut mai buni decât tine, când te-au etichetat, judecat și te-au condamnat înainte de vreme? Și aproape că i-ai crezut până când te-ai privit gol, în oglinda veche de cristal și ai știut că adevărul e în altă parte...

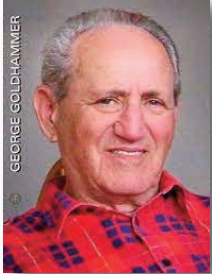
Mai ții minte când alte suflete, din mijlocul carcaselor lor te-au văzut așa cum ești și ți-au făcut loc în ele, te-au mângâiat și te-au prețuit, te-au iubit și ți-au valorificat emoțiile, te-au inspirat și te-au ridicat cu palmele lor blânde până la lumina soarelui, te-au încălzit cu duioșie ca pe un nou-născut și te-au însoțit în toate ale tale?

Mai ții minte cum erai? Privește departe, peste nenorocirile lumii și mulțumește-le tuturor celor care ți-au fost lecții sau balsam, demoni sau îngeri, căldură sau gheață, aproape sau departe, celor care ti-au fost sau nu ți-au fost; căci ce suflet imatur și neștiutor ai fi fost astăzi fără ei...rătăcitor în haosul zdrelit de suspine, fără sens și fără substanță.

Iar cicatricile tale, atât de proeminente, sunt cele care te fac să fii atât de tu, atât de puternic și atât de frumos.

Să nu uiți niciodată, suflete... să nu uiți ce ai primit; să nu uiți să oferi; să nu uiți cine ești.

BANCA AMINTIRILOR (9) ÎN ȚARA MOȘILOR

George GOLDHAMMER

Am scris această minunată „amintire” rămasă în urma excursiilor pe care le-am făcut pe „tărâmul moșilor”, locul unde, după ale mele gusturi și plăceri, este un real „rai pe pământ”. Am colindat deseori prin el și îmi amintesc cu drag de „Cetățile Ponorului” și de „Valea Galbenei”. Aș dori mult să pot retrăi acele zile, dovadă certă că au fost minunate. Ele s-au imprimat adânc în memoria mea selectivă alăturându-se la cea ce a fost plăcut și frumos în viață.

Pornim la drum cu vechea mașina a bunilor mei prieteni și ei iubitori de natură! Direcția, Munții Bihor spre „Țara Moșilor” prin comuna Arieșeni. Peisaje de vis, dealuri și munți împăduriți, râuri repezi... Pe fiecare deal mai înalt o singură așezare... Alegem una pentru odihnă și suntem întâmpinați de un câine mare de culoare albă ce nu părea a fi agresiv. Urcăm spre casuță unde suntem primiți cu bucurie de stăpânul câinelui al căruia nume îl aflăm: „Țurțurii”!!! Ne împrietenim repede, și cu dulăul și cu moșul gospodar, pe care îl cheamă Teodor, și cu soția acestuia, Saveta. Doi oameni fără vârstă, scunzi, bine făcuți, cu o privire caldă și luminoasă.

Atât Teodor cât și Saveta sunt bucuroși de oaspeți! Oaspeți... care apar cam rar în perimetrul lor. Ne primesc omeneste, cu prietenie și respect pentru cei care le sunt „mosafiri”. Gospodăria este curată, atât casa în exterior cât și grajdul de animale. Șura, depozitul de fân și celelate anexe gospodărești sunt destul de bine îngrijite.

Suntem invitați în casă. Odaia de zi este puțin cam întunecoasă. Gazdele ne poftesc să ne așezăm la masă! Scoatem merindele noastre, iar ei pe ale lor. Le punem la comun! Noi avem mâncăruri mai orășenești, șnițele, chiftele, roșii, castraveti, pâine albă. Ei ne servesc cu merinde tradiționale: caș de oaie, slănină, ceapă și desigur cu o gură de „pălincă de prune”.

„Poftiți, serviți” ne îmbie Saveta... și în scurt timp încep să ni se dezlege limbile, de parcă ne-am cunoaște de-o vecie. Poate de la pălincă, poate de la ambient... Liniștea se transformă în comunicare. Ne împartășim gândurile, sentimentele. Povestim fiecare despre locurile unde ne ducem viața, noi despre tumultul orașului, ei despre liniștea munților. Interesant, simțim că cei doi nu ar schimba cu noi... chiar dacă noi avem apă curgătoare la chiuveță și încălzire centrală iarna. Nu același lucru l-am

putea spune noi orășenii, cei care tânjim după viața pastorală, după aerul de munte, verdele de smarald a ierbii, liniștea naturii...

Se miră baciul Teodor cum de câinele lui, Țurțurii, stă atât de liniștit, atât de blând. Ne spune că e foarte inteligent, că simte cine este om bun, sau om rău! Uneori nici rudele sale nu sunt primite fără un lătrat agresiv. Ei, l-am mai îmbunat noi cu o chftea aruncată sub masă! Să nu uit... cam după un an de la acea vizită, când am revenit pe acele meleaguri, câinele ne-a simțit de la mare distanță și a alergat în întâmpinarea noastră manifestând atâta bucurie sinceră precum numai un câine o poate face.

După prânz m-am dus cu baciul Teodor să-mi arate imprejurimile. Am inspectat și sursa de apă. Un jgheab de lemn de unde curgea mereu apă bună de izvor. Curios din fire am vrut să văd și izvorul care era cam la o sută de metri mai la deal. Acesta avea un debit destul de mare, dar multă apă se pierdea prin canalul de pământ care făcea legătura cu jgheabul care ducea spre gospodărie. l-am sugerat lui baciul Teodor să facă un jgheab de lemn direct dela izvor până la el prin care să curgă apa și care să capteze tot debitul izvorului... l-am promis că îi voi aduce de la oraș o țeavă de plastic, un generator electric, cabluri și altele necesare pentru a face o mica (hidro)centrală. Având apă mai multă ar fi putut pune în funcțiune un mic generator de curent și astfel ar fi avut electricitate care ar fi produs lumină fără să mai folosească lampa cu petrol. Nu a comentat nimic, dar s-a uitat la mine curios și interesat. l-am promis că îl voi ajuta să facă unele amenajări. M-am reîntors după un an cu ce i-am promis, dar acolo totul era la fel, neclintit... l-am întrebat de ce nu vrea să se modernizeze iar răspunsul său a fost unul simplu: „așe a fost și la taica meu și așe îi bine!”. l-am înțeles. Respecta natura și nu vroia să o industrializeze!

Din moși-strămoși acești moși harnici trăiau din ce fabricau din lemn, ciubere, copăi, coveți, butoaie, cofe, căuce, linguri, și multe altele necesare oricărei gospodării. Iarna la munte este lungă, grea și ține mai mult de șase luni, așa că „muntenii” aveau timp suficient de lucru, de prelucrat lemnul. Vara, coborau la câmpie cu căruțele încărcate cu produsele lor și le vindeau gospodarilor de pe la satele de șes sau chiar prin târguri. Uneori executau un fel de troc de produse, întorcându-se acasă cu căruța plină de făină de grâu, mălai și alte alimente precum zahăr, sare, petrol lampant, vase, dar și cu materiale de îmbrăcăminte, pânză, ață, articole de pielărie, opinci, foarfeci, cuțițe, dălți, topoare... Îmi aduc aminte de un cântec pe care l-am auzit în copilărie cântat de cei bătrâni de la munte: „O plecat moșu prin țară/ Cu doniți și cu ciubară/ Și cu ciucuri de rășină/ Să le deie pă fărină// Munții noștri aur poartă/ Noi cerșim din poartă-n poartă/ Hai căluț la deal, la vale/ Că n-am la copii mâncare// Du-mă Doamne-n pace acasă/ La prunțuși și la nevastă...”

Moșii respectau pădurea, nu își băteau joc de ea cum se întâmplă în zilele noastre. Culegeau lemnele uscate de printre arbori și le foloseau pentru încălzit. Doar când aveau nevoie materie primă, de un lemn mai ca lumea, sănătos, din care să poată să prelucreze produsele artisanale, atunci

doborau câte un brad falnic.

Odată, când eram în vizită la baci Teodor, acesta mi-a spus că a doua zi are de gând să meargă la pădure și taie un brad. „Din moși-strămoși, spune baciul Teodor, noi ținem lemne pentru a ne putea face lucrurile din care să ținem, așa că mâne dimineață la oara cinci mă duc la pădure să tai un brad”. Îl întreb, de ce așa devreme, și dacă aș putea să-l însoțesc și să-l ajut cu ceva. Îmi răspunde: „Trăbă să mărg devreme, să nu mă vadă nime... Pă polițai l-am plătit, dar mă tem de paznicul pădurii care-i neam cu un vecin de-al meu care stă aici aproape, la vreo 2 kilometri, și cu care am avut o neînțelegere ce am să ți-o povestesc io odată și ție...”. Totul se întâmplă în perioada „Ceașescu”, când oamenii mai aveau frică de ceva... atunci când era vorba de tăiatul pădurii!

M-am decis totuși să-l însoțesc. Eram curios! La ora cinci dimineața, după ploaie, Teodor ia calul, un lanț, toporul și pornim la drum. Eu sârguincios după el... convins că am multe de văzut și de învățat. Ajungem la o vale care desparte cele două dealuri împădurite adevărate „codruri” cum zice moșul. Baci Teodor dă drumul la cal... Îl întreb de ce face asta? Îmi spune că știe el de ce și că animalul ne va aștepta la locul potrivit.

Intrăm în pădurea plină de brazi de grosime mare și Teodor se tot uită, cercetează și bate cu palma câte un copac anume. Îl întreb ce caută, deoarece cu toții sunt frumoși, înalți și par la fel. El îmi explică că „Nu orice lemn îi bun de prelucrat! Uite, pă asta dacă îl tai și fac din el butoaie or ține numa cinci ani... dar dacă le fac din ala pă care-l cot io amu, apoi țin o viață!”.

Se decide la unul care corespunde criteriilor numai de el știute și prima surpriză: apare cu un lung fierăstrău ce era ascuns din timp în loc numai de el știut și începe să-l taie! Încă nu apăruseră cigășele drujbe. Mă ofer să-l ajut dar sunt refuzat! Încăpățânarea lui mă surprinde. Îl avertizez, copacul poate să cadă peste el, la care-mi explică din experiență... să mă uit mai atent la trunchiul acestuia și am să văd că într-o parte ramurile copacului sunt mai mici din cauza curenților din vale și atunci copacul va cădea în direcția de el știută, acolo unde este mai greu. Și așa a fost. După ce l-a doborât, a urmat, cu ajutorul toporului, curățirea acestuia de crengile mari, apoi, lungimea cozii toporului a folosit-o ca unitatea de măsură la care trebuie tăiat în bucăți bradul... După tăierea în bucățile dorite, acei „cilindrii” groși și grei i-a rostogolit la vale unde aștepta căluțul moșului. Acolo, a bătut un piron de fier în fiecare bucată de lemn și apoi a legat-o cu un lanț de jugul căluțului, care mai apoi, a târât-o până în curtea neîngrădită a stăpânului.

Când a avut toate bucățile în gospodărie s-a bucurat ca un copil că nu a avut probleme cu pădurarul. Fiecare cilindru de lemn era lung de aproximativ un metru. Acum trebuia despicaț în scânduri de cinci centimetri grosime. Am rămas surprins și de astădată despre metoda folosită pentru a obține doagele necesare construirii unui butoi. Mi-a explicat că despicaerea trebuie începută precis din centru pentru a se crea un echilibru și a nu permite toporului lovit cu un ciocan uriaș de lemn să se abată. Până la urmă totul a decurs conform planului ce părea că a fost de multe ori aplicat. Tot materialul finit a fost depozitat în casă pentru a fi uscat. Am admirat toată munca executată în micul lui atelier, cu scule

care păreau rudimentare, dar care răspund numai la mâini experimentate. Lemnul în mâinile lui se modela precum plastilina în mâinile copiilor. Totul se făcea cu iscusință, la precizia dorită, folosind doar un singur instrument de măsură - „ochiometrul” - adică ochii etalonați, calibrați în timp de lungă experiență.

Am fost curios să descopăr cum va afla diametrul precis al scândurii ce urma să fie fundul etanș al butoiului. Avea un compas de lemn cu două cuie la capăt pe care îl tot plimba și îl regla până s-a înscris precis de șase ori în canalul în care urma să fie plasate doagele. N-am înțeles totuși cum a calculat acel diametru să fie în concordanță cu totalitate doagelor care alcătuiesc un butoi! L-am întrebat de unde știe această lege matematică? Răspunsul sec, fără nicio altă explicație: „De la tata!”. Mi-a mai spus că rășină de brad asigură etanșitatea perfectă a butoiului.

Am mai dorit să aflu de ce ușa de la grajdul de animale este plină de cuie cu partea ascuțită în afară, ca o perie! Mi-a explicat că acele vârfuri ascuțite îl feresc de urșii care dau târcoale din când în când și „duc” cu ei câte un porc sau chiar un vițel. Amintind de „vițel”, nu pot uita bucuria soției moșului, Saveta, întâlnită pe drum, când revenea dela veterinarul din comună și care avea cu ea dovada scrisă că vițelul tăiat a fost bolnav și că altfel, conform legii, nu mai trebuia predat la stat. Și nu pot uita nici faptul că atunci când am dorit să cumpărăm la țărani miniaturi artizanale din lemn, făcute în casă, pentru a le cadorsi prietenilor prietenilor noștri de la oraș, nu am fost serviți de frică... deoarece nu era permisă vânzarea acestora decât prin magazinele cooperativei socialiste.

Am fost de asemenea curios să aflu cum a fost cu „neînțelegerea” cu vecinul care locuia la distanță de un deal – cam vreo doi kilometri - și am aflat cu durere că și eu am fost implicat în acea dispută!!!

Povestea e destul de scurtă! Iubind acele locuri și mergând des pe-acolo a început să ne știe lumea. Cu ocazia unei vizite, la reîntoarcere spre casă, la oraș, am fost opriti de un moș pe care îl știam cât de cât, fiind locuitor al dealului vecin de-al baciului Teodor și care ne-a rugat ca la următoarea dată când vom reveni pe acele meleaguri să-i cumpărăm o pompă, aceasta fiindu-i necesară pentru a umfla roțile de cauciuc dela căruța sa... Ceea ce am și făcut! La aflarea acestei vești baciul Teodor a fost și mai supărat pe vecinul obraznic care a îndrăznit să îi „exploateze” pe mosafirii săi. De fapt, conflictul cu vecinul era unul cu rădăcini mai vechi, datorat faptului că i-a intrat calul acestuia să pască pe pășunea lui. M-a întristat totuși confirmarea că nici aerul curat, nici liniștea munților și nici distanța... nu reduc cu nimic ranchiunul, supărarea și ceea ce este rău în ființa supremă numită om. Rămân totuși în amintire cu acele minunate zile pe care le-am trăit în Țara Moșilor atunci când am vrut să evaderez de arșița verilor și a vacarmului citadin. Și totuși, cât de plăcut a fost să scriu și să rememorez acele clipe fericite...

Notă: Moșii sunt foarte inventivi! Pentru a nu o lua la vale, căruța încărcată este frânată de o anvelopă legată de aceasta cu o funie pe care se pune un bolovan, ca greutate, pentru a mări coeficientul de aderență. Vezi foto: „Căruța moșului cu frâna de bolovan..”, Holon, Israel

Ecouri vii dinspre școala de odinioară

(secvență dintr-un roman nenăscut)

Gruia COJOCARU

Către sfârșitul anilor '80, Tudor Ariton urma cursurile profilului de filologie-istorie, într-un liceu moldav oarecare. Clasa de elevi, plină de fete, era pe gustul său. Ajunsesese aici mai târziu, abia în semestrul III, după o escală neizbutită la un liceu galonat pe zona de matematici, unde nu excela. La noul liceu devenise dintru început ținta privirilor iscoditoare ale gazetelor. Chiar în prima zi, o blondă ispititoare, cum avea să descopere mai târziu, îi lăsă un bilețel de bun venit. Încercă s-o identifice în zilele următoare, fără succes, așa că nu-și mai bătu capul inutil.

Apoi lucrurile au căzut în albia firescului, cu rutina zilnică de vită de povară spre ținte nu tocmai precise. Viața de licean aluneca banal, fără o miză care să-i cotopească măruntaiele. Lui Tudor nu-i fusese dat să-i cadă la așternut Munca organizată metodic, chiar dacă în jurul lui competiția pentru olimpiadele de istorie ori de limba și literatura română zămislea coroane de flăcări, invidie, încrâncenare, furtuni de lacrimi și de bucurie. Mustea în mediocritate, abia trecea clasa, însă citea mult – Balzac, Hugo, Sienkiewicz, Șolohov, Tolstoi, Dostoievski îi deveniseră prieteni, nu singurii. La sfârșitul clasei a X-a venea însă un examen esențial – treapta a II-a de liceu – iar profesorii îl vedeau pe Tudor ieșit din autostrada educației, pe care ajunsese fără niciun ambuteiaj în primăvara lui '87. Șocul a fost când s-au afișat rezultatele, iar Tudor a prins podiumul, la câteva sutimi de locul II, adjucecat de o elevă venită de la un liceu de renume, în vreme locul I, cum era firesc, fusese confiscat de cel mai bun produs al liceului – Zaina Zorici.

Atunci i-a crescut cota, deși învăța mai puțin decât înainte. Citea vârtos, era unul din palierele unde-a rămas consecvent. Descoperise între timp deliciile vinului, aureolat plinar de voluptatea feminină, la care avea acces în camera cu intrare separată din casa unei văduve blajine, care nu-l

deranja niciodată. Trăia devorator, fără teamă, fără inhibiții, la capăt de istorie parcă. Revoluția încă nu sosise, dictatura contorsiona destine, resimțea sufocarea obtuză a Sistemului, însă nopțile când alerga flămând pe pajiștea văilor din trupul amazoanelor îi confereau toată libertatea de care avea nevoie. Când Nicolae Ceaușescu a venit în furnicarul orașului, pe la finalul anilor '80, diriginta clasei i-a cerut să ducă portretul Tovarășului la marea întâlnire. A refuzat, fără nicio justificare.

- De ce nu-l duci, Tudor, ești bolnav?

- Diriginta voia să-i ofere un colac de salvare, știind că un potențial informator dintre elevi putea oricând să-i facă de petrecanie. Tudor știa povestea – era lipit adesea de undele radioului, când emitea „Vocea Americii” și „Europa Liberă” –, însă ura organic orice formă de zăbală. Cu vreo doi ani în urmă, un ofițer de securitate i-a cerut date despre colegii săi de la internatul liceului. Voia să știe ce vorbesc despre regim, despre Tovarăș, despre Sistem. L-a refuzat în zeflemea, fără să cântărească greutatea momentului, însă ofițerul, un individ rotofei și jovial, locotenent-colonel după cum aflase de la colegii mai mari, l-a lăsat în pace fără să-l șicaneze.

- Nu, nu sunt bolnav, a răspuns Tudor furios. Pur și simplu nu vreau să-l duc! Trebuie să încetăm această mascaradă! concluzionă el, după care, în ziua cu pricina, de la o berărie din apropiere privea amuzat coloana oficială așteptată de mii de chipuri fericite.

A ieșit un pic de scandal, i-au fost contactați părinții, a venit mama sa, însă s-a rezolvat fără vâlvă, grație discreției și diplomației dirigintei, profesoară de limba rusă. Cota lui Tudor a sporit și atunci, nu doar printre elevi, ci și printre profesori – era un rebel, vârsta și fizicul îl ajutau. Părea mai copt decât cei de vârsta lui, făcuse un an și ceva de lupte greco-romane la un club din oraș, era destul de bun, însă obiectivul nu era triumful în competiția sportivă, ci nevoia de a obține mai ușor favorurile prezențelor feminine din areal. Voia să absoarbă rafinat experiență în arta seducției, n-avea ce-nvăța de la fetele de vârsta lui, iar pe cele mai fragede, desi-i făceau ochi dulci și-i trimiteau bilețele amoroase – de la o țigăncușă zglobie, prospătură dintr-a IX-a, primisese, prin interpuși, un pachet de Kent și o floare de colț – le ignora elegant. Nu le sosise vremea, din punctul lui de vedere erau cireșe ce nu dăduseră în pârg. I s-ar fi strepezit dinții în carnea lor. Damele cu până la un deceniu sau chiar mai mult peste vârsta lui dădeau consistență ardentei. Nu erau niște eșuate, care-au pus mâna pe niscaiva

carne fragedă, sau poate că îl descoperiseră accidental în răspântii ale destinului și le oferea răgazul necesar pentru a-și face ordine în viață. Nu știa. Își puna întrebări, dar erau un cadou de la Viață pe care-l prețuia onest, recunoscător, niciodată cu aroganță. Era suficient de conservator încât să-și amintească de bunicul său preferat, dinspre mamă, care l-a povățuit să nu caute la dinți calul de dar... Mă rog, cât își mai amintea Tudor de bunicul în acele momente. Sigur e – am aflat chiar dintr-o sursă de toată încrederea – că nu-i păsa decât de clipa suspendată rotund în voluptate. Era, totuși, selectiv – făcea chimie întregă doar cu cele care-au trecut prin bibliotecă, fără să se oprească la prefața unui volum pentru a elabora un suport de curs, cum i-a mărturisit mai târziu – topită în templul kamasutrei – o profesoară de română, care-n postludiul întâlnirii îl invoca pe Dostoievski, fără să-l citească pe titanul rus.

Tudor iubea viața cu ferocitate. Fiecare zi, mistuită de parc-ar fi lins ultima picătură de sevă. După o noapte de beție și amor, venea la liceu și stătea în penultima bancă, la perete. Zaina, lângă el, aștepta protector.

– A fost o noapte de descătușare, îi spunea Tudor, tainic, privindu-i ochii umezi, adânci. Nu-i zicea mai mult, știa că suferă. Îl iubea, simțea asta. O putea obține, ușor chiar, însă o respecta prea mult pentru a-i perturba traiectoria.

Zaina provenea dintr-o familie numeroasă de țărani. Școala era unica ei șansă pentru o viață eliberată de foame. Tudor știa și aprecia determinarea fetei. Premiile de la olimpiada națională erau o carte de vizită, care adunau admirația și invidia în proporții egale. Tudor eliminase invidia, nu și încântarea că era coleg de bancă cu cea mai bună elevă din an. În acel liceu, băieții, cantitate neglijabilă sub raport numeric, erau de regulă foarte slabi la carte. Copleșiți de grația și farmecul gazdelor, bruma de rațiune li se evaporă subit sub vraja de venin serafic, scursă abundant în sîpetul sângelui. Se trezeau târziu, adesea după terminarea liceului, cel mai probabil sub ciocanul armatei sau, mai sigur, sub papucul vreunei dudu, care le fixa chirurgical lesa pe grumaz. O privea onest, ca prieten, fără conotații lascive. Un capriciu satisfăcut ar fi distrus-o atunci. Era necoptă pentru seva iubirii, s-ar fi pierdut, cum se rataseră două colege – de altfel mult mai bune la învățătură decât el – care fuseseră exmatriculate când talia le-a dat de gol faptul că rămaseră grele. Spiritul vânătoresc al lui Tudor nu putea fi măgulit dac-ar fi avut-o, dimpotrivă, s-ar fi detestat. În plus, nefiind pe uscat,

nu era o pradă din zona lui de interes. Îi rezolva mai mereu temele – pe care nu și le-a mai efectuat din gimnaziu –, îl ajuta la testele diverselor materii studiate la clasă. Era o povară dulce pentru ea. Tudor avea o influență năprasnică asupra Zainei. De unde venea? Firește că din iubire. Era marea ei dragoste din adolescență, care i-a transformat definitiv destinul, benefic poate. Contorsiunea s-a petrecut imediat după Revoluția din 1989, în '90, când, după afișarea rezultatelor de la bacalaureat, a convins-o să renunțe la visul de a deveni profesor de istorie pentru studiul altui domeniu universitar, care avea s-o proiecteze adânc în cariera de magistrat.

– Să fii un amărât de profesor, cu trei lei în buzunar, asta vrei? N-ai stat destul în sărăcie, vrei să inhalezi o viață parfumul coatelor lustruite sterile la catedră?! a întrebat-o brutal, fără ocolișuri.

– Da, dar n-am încredere că voi face față într-un proces, tu știi că mă pierd cu firea! obiectă Zaina tremurător, debusolată de asaltul straniu.

– Ai mai multă putere decât crezi, spiritul tău țărănesc va împărți dreptatea așezat, fără emoție și părtinire!

– Da, dar cum așa, peste noapte să mă răzgândesc?! Patru ani de muncă pentru a urma Istoria, iar acum... cum să fac, ce le zic alor mei, dar Doamnei de Istorie?..

– N-ai pierdut nimic, Zaina, examenul e tot la istorie și, în plus, ai gramatica limbii române, unde ești egala profesoarei. Cât despre părinții tăi – orice drum ai alege, vor fi fericiți! Doamna de Istorie – simți că i-ai înșela așteptările? Fals! Știu cât ține la tine, dar urmând Dreptul va saluta perspicacitatea deciziei! Tudor era sigur că-i topise teama, îndoiala, incapacitatea de a se elibera. Izvorul începuse să-și croiască altă albie, într-o zonă fertilă, avidă de apă nouă, vie, nepervertită de jocul relațiilor degrabă umblătoare pe scară nepotismului în ascensiune. Misiunea lui tocmai se încheiase. Se ridică. Petrecuseră mai bine de un ceas în sala de meditații de la căminul de fete.

– Parcă n-am fi putut găsi un loc mai de Doamne-ajută! observă el iritat de lipsa de orientare, deși nu-i deranjase nimeni.

Zaina nu răspunse, cuvintele-i pieriseră când Tudor îi sărută mâna. O cuprinse apoi de mijloc și o îmbrățișă năvalnic. Preț de o clipă, steluțe electrice fuzionară în sânge atât de intens, încât nu-și mai amintiră dacă și-au stins înlănțuirea într-un sărut.

– Ne vedem! zise el întorcându-se grăbit, amintindu-și precipitat că-l așteptau prietenii pentru următorul chef.

SEBASTIAN CĂTĂNOIU - „O CRONICĂ A CONFLICTELOR INTERBELICE”

Ecaterina PETRESCU
BOTONCEA

O carte te poate răvăși în multe feluri, prin plasticitatea cuvântului, prin intensitatea unor trăiri, prin idei sclipitoare ori prin mesaje umaniste. Cartea pe care o am în față nu are nimic din toate acestea.

Ea este o carte singuratecă în biblioteca mea, pentru că este o carte atât de tristă încât nu este dispusă să participe la un Regal literar. Este o carte de istorie care plânge, dar cu lacrimile în interior. De-a lungul a 300 de pagini, se derulează sub ochii cititorului drama popoarelor europene de la formarea lor și până în pragul celui de al Doilea Război Mondial, dar cu precădere în perioada interbelică a Europei de Mijloc și de Est, după cum este formulat și titlul acestei cărți care încearcă să explice neajunsurile tratatelor de pace din Primul Război Mondial, premise pentru Al Doilea Război Mondial. Un merit mare al autorului este documentarea absolut impresionantă. Sunt evenimente relatate cu o migală și o acuratețe demne de condeiul unui istoric, Sebastian Cătănoiu dovedindu-se, astfel, deși autodidact, un autentic om de știință pe acest teritoriu al cunoașterii. Prin seriozitatea abordării și stilul lapidar, această carte poate servi drept material didactic în școli și licee.

Dar istoria, în aceste pagini, nu se numește „evoluție”. Drama pe care o revelează este a laturii războinice din ființa umană, incapabilă de liniște, de pace ori de mulțumire. Lăcomia pentru pământ, pentru înstăpânire, umple Europa de sânge. În fiecare zi, undeva, mai aproape sau mai departe de ochiul observatorului, au loc confruntări armate, pierderi umane, în baza unor porniri proprii sau alianțe nestatornice, cu învingători și învinși, pentru ca apoi, prin intrigi de palat, personalități paranoice, interese și porniri de tot felul, totul să o ia de la capăt, fără răgaz, fără certitudini, fără milă, fără conștiință.

Războiul se dovedește un reflex al expansiunii, atunci când este unul de cucerire, de regulă îmbrăcat în motivații religioase sau etnice, dar cu

siguranță, de alte cauze, amoral, dincolo de ideea de adevăr sau credință, după cum este și un exercițiu de apărare, de eroism, de dragoste pentru pământ și țară.

Parcurgi paginile precum ai trece prin Inelele lui Saturn. Cifra morților însoțește fiecare bătălie, ea este uriașă și se referă doar la pierderile de pe câmpul de luptă. Popoarele își pierd domiciliul migrând de pe un teritoriu pe altul, într-o continuă fluiditate, pentru a se izgoni sau a se amesteca într-un melanj sau un aliaj care cere alte lupte, alte războaie, pentru a fi desfăcut.

Imperiile se mențin prin dictatură, alianțe, cumetrii care își au și ele viața lor trecătoare. Și în acest timp, al bărbaților puternici și al numelor pecetluite în istorie, o istorie a morții, femeile își cresc fiii pentru a fi trimiși la război și a răspunde nevoii de carne de sacrificiu, iar biserica îi pregătește pentru jertfire. Totuși, autorul nu face comentarii nici pro nici anti război, lăsând citatele, alese cu multă inspirație, să vorbească în locul lui, fiecare capitol deschizându-se cu o vorbă de duh care îl precede și îl întărește prin esență.

În comparație cu alte popoare mult mai războinice, perimetrul românesc este unul aproape pașnic, războaiele fiind aici exclusiv de apărare, în pofida unor vecinătăți provocatoare și fluide teritoriale.

Poate că totuși, spre deosebire de ziua de azi, în aceste capitole transpare o artă și o conștiință a luptei, o foră de admirație prin confruntarea directă între conducătorii ostilităților, altfel decât forma ascunsă de azi, la care asistăm cu toții, când agresorul stă pitit prin buncăre, în fundul pământului, de unde își trimite cu lașitate sofisticatele jucării ale morții.

Sigur, războiul poate însoți o stare de transumanță, care poate avea și binefaceri economice și culturale, prin care popoarele își transferă unele altora elemente de cunoaștere, obiceiuri, credințe, atunci când spiritul expansionist este însoțit de unul organizatoric și cultural și nu este unul devastator.

Aflăm din această carte că tratatele de pace nu sunt niciodată perfecte, ele rezolvând parțial unele diferende și producând altele, astfel încât, în realitate, nu a existat o stare certă de pace, niciodată, ci doar perioade de armistiții, fiecare pace prefigurând un alt război.

Valul de migrații de care a fost cuprins Estul și Mijlocul Europei de-a lungul istoriei, oarecum la întâlnirea dintre culturi și religii, cu timpi diferiți de

→ Continuare în pag. 17

CONFESIUNI LITERARE

Anișoara Laura MUSTEȚIU

„Nu trebuie niciodată să ne fie frică să mergem prea departe, pentru că adevărul este dincolo de frică.” (Marcel Proust)

Când descopăr ceva nou și bun în viață, existența îmi izbucnește într-o inefabilă bucurie. Asemenea unui ocean înspumat răscolit de o mică furtună, senzațiile se ridică în vârtejuri amețitoare, apoi se revarsă într-un noian de stropi înviorători pe cărările interioare ale ființei. Dintr-o materie asemănătoare sunt create și povestirile din CRÂMPEIE DIN VIAȚA UNEI FEMEIE, o carte publicată sub egida Academiei Româno-Australiene de Cultură. În timp ce imaginația își cerne magia în cuvinte, spiritul, adeseori însetat să răscolească pământul și universul, se revoltă cutremurat de mărturii și adevăr, cugetă, discerne, în final aducând la lumină noi recunoașteri.

Trecutul pare adeseori un miraj ce strălucește din oglinda vremii, chemând sufletul călător să se piardă în fericiri și suferințe trecute. Dar cugetul nu doarme. Încearcă să-i găsească echilibru în prezent, străbate pădurile, râurile și văile cerului, în căutarea a tot ce-i mai bun și frumos. În aceste căutări, iubirea de oameni, natura și universul devin o simbioză feerică și binefăcătoare. Reflectând despre însemnătatea acestei cărți, din punct de vedere spiritual, aș putea spune că în ea descriu un concept aparte al eului, un „eu” care găsește o nouă semnificație a durerii, o nouă sintagmă, atunci când își

→ Continuare din pag. 16

civilizație și emancipare a popoarelor, dar și de statornicire și organizare statală, a făcut ca pârjolul războaielor să afecteze această zonă a Europei mai mult decât Europa de Vest, unde s-a creat alt răgaz de dezvoltare și alte condiții de creștere în plan uman, urbanistic, artistic și cultural, și unde conflictele au fost mai puțin aprige, iar luptele au fost, mai ales, de ordin intern.

Din păcate, rampa istoriei a creat, în ultimele decenii, războaie fără învingători și învinși, devastatoare, cu ștergerea unor capitole de evoluție culturală istorică de pe suprafața pământului, amputarea unor civilizații, având ca substrat interese de forță polar-economică. Sunt războaie de o cruzime primitivă și greu de controlat, pericolul distrugerii planetare fiind iminent. Se definește, astfel, o nouă formă de conștiință a războiului, sau de nonconștiință, plecată de la conștiința individuală a conducătorului dictator, fără Dumnezeu, sigură pe liberul său arbitru, neempatică, lipsită de

folosește energia izvorâtă din suferință pentru a lupta, pentru a învinge, sau pentru a crea ceva mai bun. Pe această cale, eul întâlnește un sens profund al identității, al vieții, dar și o nouă forță de vindecare. Cartea în sine, este mărturia triumfului asupra cruntelor încercări. Adeseori, rândurile povestirilor emană ideea valorificării suferinței, metamorfoza ei în putere... „Aș da orice pentru un strop de aer proaspăt! Orice! Numai speranța nu! Speranța e tot ce am. O simt cât e de puternică. În adâncimile ei ascunde un vulcan activ de trăiri: ambiție, aspirație, dezlănțuire, furie, dorințe, înversunare, umilință, suferință. Toate trăirile sunt în ea. Le-am acumulat de-a lungul vremii. Dar a venit timpul ca ele să iasă la suprafață, să se reverse, să fie energia călăuzitoare din această noapte.” Alte rânduri descriu modul de eliberare a trăirilor apăsătoare... „Pufuri de pădăii îmi cară tristețea pe adieri de vânt... O lasă departe, pe un pisc de munte, lângă o solitară Floare de Colț”... sau o solitudine valorificată în creații benefice, mărturisită în poveștile... Creatori de clipe, iubire, Speranțe, iubire, Renaștere, dar și o tristețe purtată pe aripi de lumină... În magia imaginației, Un suflet hoinar pe calea Bucerzii, Salcia lui Pahon. Evoluarea și cizelarea identității nu este legată de locuri și oameni, dar poate fi influențată de ei. În aceste povestiri, experiențele rămân clare. Sub influența forțelor interioare, fiecare victorie, sau eșec, sunt rezultatul unui lung lanț de evenimente cauzale. Caracterul reformator „Anca lui Pahon” se revoltă împotriva normelor, valorilor și puterilor prestabilite, răspunzând întrebărilor etice despre calea de a trăi decent într-o lume uneori nedreaptă și inegală.

CRÂMPEIE DIN VIAȚA UNEI FEMEIE este o carte zămislită din experiențe reale care se încadrează în beletristică, dar și în domeniul de dezvoltare personală, accentuând faptul că circumstanțele vieții nu sunt egale pentru toți, totuși, șansa de valorificare a puterilor interioare există în fiecare ființă.

responsabilitate pentru întreg și pentru menținerea unei stări de echilibru a consecințelor și având ca scop, în formă paroxistică, dominarea larg planetară. Apar, astfel, state teroriste, cu indivizi formați pentru a fi indiferenți la binele general, în care lupta cu dezechilibru dispăre, între om și societate funcționând doar un raport strict contractual legat de comunitatea profesională și de familia din care fiecare face parte. Horia Roman Patapievici a numit un astfel de om fără obligații morale, Omul recent:

„Oamenii de azi sunt cei mai bine hrăniți, cei mai prosperi, cei mai liberi pe care i-a cunoscut Umanitatea, dar și cei mai slabi de înger, cei mai dependenți de confort și de consum, cei mai gregari și mai puțin empatici pe care i-a cunoscut Umanitatea. Omul modern îl abandonează pe Dumnezeu pentru egoismul său, rămânând fără repere, pe care, însă, le înlocuiește cu ținte materiale. Lipsit de eroism, de cavalerism și de credință, deturneză felul în care ar trebui să se ducă un război și să se păstreze pacea”.

INTERVIU CU SCULPTORUL CĂTĂLIN DOMNIȚEANU

Virginia MATEIAȘ

Cătălin Domnițeanu este sculptor în sticlă și metal. Născut pe malul Dunării, la Galați, visează să devină marinar dar mintea sa carteziană îl îndreaptă către inginerie. « Efectului puternic dat

de trecerea luminii prin transparența sticlei » îl fascinează și activează în el nevoia de exprimare artistică. Descoperirea vitraliilor are un impact puternic asupra lui. În paralel cu studiile de inginerie el urmează cursuri de pictură la Centrul Cultural Dunărea de Jos din Galați. În 2004, Cătălin Domnițeanu se stabilește în Canada, la Calgary. Aici lucrează timp de câțiva ani la Tiffany House, loc în care își însușește tehnica foliei de cupru. Începând din anul 2015 artistul depășește limitările tehnicii vitraliilor, reușind să separe în operele sale elementul structural de elementul decorativ. În anul 2022 lucrarea sa Finally Tuned a primit Premiul de Excelență în cadrul expoziției de la Papermill Gallery din Toronto, organizată de Societatea Artiștilor Canadieni. Dotat cu excelente calități de comunicare, Cătălin Domnițeanu reușește să înființeze grupul Artiștilor Români din Alberta, să editeze și să publice un catalog cu 36 de artiști români. Intitulată « The Romanian Artists of Alberta and Friends » publicația a fost modalitatea prin care artistul a sărbătorit Centenarul Unirii. Între știință și artă, Cătălin Domnițeanu își găsește calea de exprimare proprie, punându-și semnătura în arta conceptuală canadiană de azi.

V.M : Să începem cu originile sticlei. Când a fost descoperită?

C.D : Nu se știe cu exactitate. Se pare că a fost o întâmplare. Pliniu cel Bătrân a scris în Istoria sa naturală că sticla a fost inventată de negustorii fenicieni. Aceștia, dorind să evite o furtună, au tras corabia la mal, au

aprins focul ca să își gătească mâncarea. Negăsind pietre de mărimea potrivită, au luat blocurile mari de sifon care se aflau pe navă. După ce au gătit, în locul sifonului, negustorii fenicieni au văzut în foc o substanță necunoscută. Aceasta a apărut atunci când soda a fost amestecată cu nisip și expusă la temperaturi ridicate. Se crede că așa a apărut sticla. Fabricarea sticlei s-a dezvoltat în principalele sale caracteristici în Egipt și Mesopotamia, pe la mijlocul mileniului II î.Hr. Mărgelele de sticlă ale reginei egiptene Hatshepsut, sunt considerate a fi cea mai veche sticlărie. Singura sursă pe baza căreia se poate judeca formarea și etapele inițiale ale istoriei sticlei și originea acesteia sunt produsele finite: mărgele, inserții, vase.

V.M : Egiptenii credeau că sticla are puteri magice. De aceea foloseau mărgelele din sticlă ca amulete. În secolul nostru sticla este pretutindeni: la ferestre și uși sau în obiecte de artă. Louis Comfort Tiffany are o contribuție remarcabilă atât în arta fabricării sticlei cât și în stilul Art Nouveau. În Canada, la Calgary, ați lucrat ca vitralist la Tiffany House unde ați învățat tehnica Tiffany. Dar întâlnirea cu magia sticlei s-a întâmplat în România.

C.D : S-a întâmplat în frumosul oraș Galați. În timp ce îmi făceam studiile de inginerie am devenit interesat de vitralii pentru efectul puternic dat de trecerea luminii prin transparența sticlei. La acea vreme nu existau studiouri de vitralii în regiune. Timp de mai mulți ani după absolvirea studiilor, în 1995, a trebuit să dezvolt tehnica pe cont propriu. Observațiile directe și experimentele substanțiale m-au ajutat, în cele din urmă, să deprind îndemânări în metoda baghetei de plumb. Ca să-mi dezvolt competența, am decis apoi să urmez cursuri de pictură la Centrul Cultural Dunărea de Jos din Galați. Această parte exploratorie a călătoriei mele rămâne și astăzi, 25 de ani mai târziu, foarte importantă în demersul meu artistic.

V.M : Care sunt etapele care vă marchează parcursul artistic? Două etape sunt esențiale în formatul meu artistic actual, în afara celor pregătitoare: prima este tehnologică, iar a doua conceptuală. Ele au venit simultan când am hotărât să realizez ceva neinspirat, extras din preocupările mele despre lume. Aveam la dispoziție setul de instrumente potrivit: aveam studii de pictură, aveam un meșteșug foarte flexibil, aveam cunoștințe universitare de tehnologie de producție dublate de îndemânări mecanice bine exersate, dar mai ales aveam un nerv activ pe anumite subiecte. Încă ceva - aveam ignoranța că regulile sunt volatile. Asta mi-a permis să-mi materializez ideile fără constrângeri.

Primul pas a fost să traversez lumina peste contururile întunecate ale baghetelor de plumb, specifice vitraliilor. Pe cât de mult îmi place vigoarea luminii care traversează ochiul colorat de sticlă, pe atât de mult mă mâhnește conturul lor negru. De aici am înțeles că tehnica foliei de cupru (Tiffany) îmi deschide multe posibilități, iar limitările metodei vitraliului tradițional au dispărut - planul de lucru, materialele, tehnologia, subiectele. Cândva gândeam că ceea ce obțin în atelier sunt dezvoltări ale artei vitraliului, și voiam să fac lucrări/vitralii de galerie. Acum văd că mă îndreptam înspre o zonă mai complexă care servește ideea.

V.M : Care sunt subiectele centrale ale operei dumneavoastră pe care o definiți ca fiind « eseuri scrise în limbaj geometric »?

C.D : Subiectele mele pulsează în jurul ideilor despre lume, despre substratul ei fundamental, de unde cred că avem nevoie să repornim compasul că să înțelegem mai bine lumea macro în care funcționăm. Paradoxurile concentrează astfel de idei, așa că o să-mi găsiți lucrările gravitând în jurul lor.

Investigația mă conduce către domenii unde limbajul însuși devine inoperant - noțiuni precum distanță, proximitate, energie, informație, periferie, permanență etc. își pierd sensul. De aceea lucrările mele sunt eseuri scrise în limbaj geometric. Cât despre soluții la aceste paradoxuri, poate că mă las uneori desfătat de câte o posibilă rezolvare, dar am învățat să nu mă grăbesc să adopt poziții precare, în ciuda impulsurilor. Pe de alta parte însă, nu știu cum altcumva ar fi putut arăta evoluția ideilor despre lume. Dacă ne-am fi oprit la paradoxul Testoasa și Achile a lui Zeno din Elea, studiul mișcării uniform-accelerate n-ar fi fost posibil, nici al entropiei și a forței aburului nu ar fi avut loc, iar revoluția industrială nici ea n-ar fi fost, nici studiul mișcării gravitaționale și nici astronomia n-ar fi pus telescop pe orbită lagrangeana în jurul Soarelui, ba nici Teoria Relativității Generalizate și detectarea undelor gravitaționale n-ar fi fost posibile... pentru că geometria euclideana n-ar fi existat. Ori, poate că da, dar altcumva(!?).

V.M : Cum a reacționat publicul canadian la lucrările dumneavoastră?

C.D : Încurajator! La început, îmbunătățind tehnica Tiffany, am realizat două vitralii de mari dimensiuni, în tehnica foliei de cupru, cu teme folclorice și cu imagini de viață rurală românească. După aceea am realizat o creație conceptuală cu o temă științifică. Participarea la evenimente locale mi-a oferit ocazia să văd cum reacționează publicul la arta mea, inclusiv recepționarea

poveștii m-a interesat foarte mult. Încurajat de rezultate am realizat o altă lucrare, un basorelief, în care componentele volumetrice ale sticlei duc jocul de lumină la un alt nivel. De data aceasta, pe un subiect legat de societate și emigrație. După ce am realizat alte lucrări pe teme sociale, atenția mea a revenit și a rămas dedicată mecanicii cuantice, cosmologiei și filosofiei științei.

V.M : Când ați început să primiți validarea mediilor artistice canadiene?

C.D : În 2018 am devenit membru jurizat al Societății Artiștilor din Alberta, iar din 2022 am devenit membru profesional al Asociației Artiștilor Plastici din Quebec.

În perioada 2017-2022 am câștigat diferite premii iar creațiile mele au fost incluse în mai multe expoziții. În 2022 lucrarea mea « Finally Tuned » a primit Premiul de Excelență în cadrul expoziției de la Papermill Gallery în Toronto. Menționez că expoziția a fost organizată de Societatea Artiștilor Canadieni.

V.M : Care vă sunt proiectele pentru 2023?

C.D : Acum, pe bancul de lucru am o lucrare care adaugă simțul tactil celui vizual; publicul va putea să-și plimbe degetele peste lucrare. Asta vine din două surse: prima e ideea de a oferi unei persoane fără simțul vederii o experiență similară unui peisaj de culori, printr-o translație între percepția culorii și percepția geometriei - de unde și numele „A Stained-Glass for the Blind”. A doua e aceea că pe lângă efectul vizual al sticlei ea are și un magnetism tactil - oamenii vor să-mi atingă lucrările. Încă nu pot explica bine de unde vine asta, presupun că e nevoia minții de a completa informațiile despre spațialitatea formei cu informații tactile cum sunt presiunea din buricele degetelor, temperatura, sau greutatea brațului întins.

Unul dintre proiectele de anul acesta este să particip la concursul pentru un rezidențiat artistic la CERN, în Geneva. Mă interesează mediul științific și ca sursă de investigație artistică și ca spațiu de prezentare a lucrărilor mele.

V.M : Mulțumesc pentru interviu și vă urez ca proiectul pentru CERN să fie o reușită!

POEME

Al. Florin ȚENE

Sunt frumosul nebun

Sunt frumosul nebun ce mai caut
Amintiri pe bănci părăsite și
despereche,
De nicăieri aud un cântec de flaut
Ce curge în râu dinspre ureche.

E banca crucea mea de-o viață
Clipe răstignite pe lemnul putred tac
În genunchi mă întorc ca la o povață
Frumos nebun la început de veac.

Pe bănci părăsite și despereche
Trecute amintiri în vitralii pier
Într-o catedrală de suflet veche
Mă întorc nebun frumos și mai sper...

Sunt poetul esențelor tari

Sunt poetul esențelor tari
Ce sorb din apa lui Hristos,
Când pe drumul confuziilor mari
Înțelepciunea mă face mai frumos.

Un ochi mă urmărește-n sine,
În cale crescând confuzii de lumini,
Ce mă duce-n tăcerea care vine
Sub atâția ochi divini.

Sunt poetul esențelor tari
Și beau măduva cuvintelor din mers,
Dacă prin vreme anii îmi sunt mai rari
Cineva muntele de păcat m-i l-a șters.

Mai trăiesc vremea inimii înduioșate
Și-a timpului dragostei dintâi,
Mai sorb esențe cu păcate
Când te roagă Poetul să rămâi...

Sunt Visătorul esențelor tari,
Un ins grăbit spre ce-o să fie,
Las clipele mele de armăsari
Să mă tragă-n veșnicie...

Sunt poetul esențelor tari
Călătorind într-o caleașcă de Poezie.

Sunt poetul...

Sunt poetul birturilor slinoase
Cu miros de mahoarcă și votcă
Unde se fac guverne și se desfac
Și mă simt plutind într-o lotcă.

Scriu poezii pe față de masă,
Pe ziare de scandal din trecut,
Le citesc la cei ce nu mă ascultă
Și beau pe stinse alcool, și tăcut...

Sunt poetul birturilor slinoase
Mă visez la braț cu femei frumoase,
Scriu poezii pe față de masă
Și de trecători beți nu-mi pasă.

Sunt poetul timpului pierdut și fără
casă...

Sunt seva poemului meu

Sevă sunt și via mă fierbe vin
Pe dealuri în boabe de aur
Prietenul mă bea, am gust de pelin,
Ascultând înserarea colorată de-un
graur.

Din rădăcini urc și-n boabe mă coc,
Mă beau pe-ndelete în căni de lut
Ciobanii doinind din fluiere de soc,
Când eu fierb în butoaie tăcut...

Prietenul sunt eu și mă sorb

Din cupa mea de trup și gând,
Încă se scrie poemul în orb
Din care n-am plecat nicicând.

Arcanele cititului

Gheorghe Andrei NEAGU

*„Acesta e drumul umil spre Lumină...
Acesta e din păcate drumul nostru, al
oamenilor, pe o Golgotă imaginară...”*

(Liviu Pendefunda, din vol. Căruța cu nebuni 2)

Pe acest drum ostenește neconținut autorul în parcursul său noetic spre „ochiul dimineții”, așa cum deschide și volumul „Bindecuvântarea Himerei”, apărut la editura „Contact Internațional” în anul 2021, editură pe care autorul Liviu Pendefunda o păstorește în egală măsură și cu mult succes. „Undeva, în profunzimea veacurilor, în adâncul înstelat al universului s’a ivit, din tenebrele haosului, o gingașă sferă se luminează”. Volumul pare să fie un tratat filozofic despre marile arcanе de care autorul se preocupă și în alte lucrări de anvergură.

De altfel, dacă iei în considerație denumirile capitolului ce alcătuiesc cele trei cărți (părți), îți dai seama că avem de-a face cu un eseu amplu ce-și sprijină măreția în tot atâtea evaluări filozofice pline de mister. Subtitluri precum : „Neofiții lumii sacre; „Atriumul magului”, „Atriumul nebunului”, „Gardienii arcului regal”, „Studiul îngerilor”, din Cartea întâi „Sâmbăta diavolului sau Calea Pelerinilor”, sunt tot atâtea definiții ale căutărilor auctoriale, tușate ca preocupări majore.

Nici în Cartea a doua, „Umbra sufletului, sau „Cele șapte spirite ale abisului”, definită prin „Refugiul filozofic”... „Epigonii Luminii Sacre” și „Cercetarea Cugetului” nu sunt decât o continuare a tenacității unui autor copleșit de frământările sale într-o lume ce va primi în Cartea a treia (Erebos sau ochiul dimineții), o descătușare parțială, o spovedanie finală, în subtitlul: „Am greșit, mă căiesc...Iartă mă! : „Nectarul luminii răspândea în juru’mi Marele Adevăr în fața căruia și Dumnezeu își închina sufletul. Nimic ordona haosul și nimic nu putea fi văzut decât spiritul dător de dragoste și fericire. Era binecuvântarea himerei.”

De fapt, Liviu Pendefunda se consideră până la urmă vinovat de frământările sale. Nu pot să trec cu ușurință peste definițiile lămuritoare ale Tarotului,” el fiind un rezonat al științelor ermetice - Kabala, Alchimia, Astrologia și Magia atribuite lui Hermes Trismegistus; ele reprezintă un sistem al unei investigații psihologice foarte largi și profunde despre natura omului în relația

sa cu lumea spiritului și cu lumea vizibilă”

Fiu de doctor, alegând până la urmă să fie el însuși doctor, neurolog de profesie, autorul face o incursiune sănătoasă și plină de miez în lumea misterelor.

Utilizând armonios mijloacele specifice prozatorului, doctorul Pendefunda este extrem de atent cu balansul între spirit și materialitate. „Am simțit la un moment dat răsuflarea izvorului și, însoțind parfumul de violete și crini de vale, am auzit tandru o melodie ce părea cântată de spiridușii pădurii. Pârâul, marmura, vârfurile copacilor foșneau, iarba șoptea, nenumărate păsări se întreceau în triluri diferite și albinele fredonau asemenea motoarelor de mici dimensiuni; peste tot am simțit respirația naturii vii care îndemna la liniște. Soarele strălucea tandru și încet cu un solitar nor alb ce atârna deasupra brazilor. În mijlocul unei pajiști verzi în care înfloreau primule, am văzut-o pe Minunata Împărăteasă așezată pe un tron acoperit cu iederă și liliac” (pag.132). Citatul ar putea continua și cu restul acestui capitol cufundat în visare, de o mare finețe.

Din când în când autorul mărturisește chiar trăirile sale: „ Am o asemenea dorință să mă strâng covrig, apoi să mă destind și în agitația mea repet de câteva ori această stare și... adorm. Simt cum toate energiile mele transformă un ceva nedefinit. Și nu știu dacă acel ceva îmi aparține. După maeștrii spirituali din vechime, poate chiar dinaintea potopului, învățăturile celeste sunt energii modulare. Vise, vise... Și nevoia de a afla cât mai multe.” (pag.163).

Aflat în permanență într-o lume pregătită să fie descifrată pentru mintea celor dotați cu înțelepciune, autorul nu poate să nu obosească și să nu adaste întru refacerea puterilor sale: „O lumină devastată de sânge, la vederea căreia m’am clătinat și mâinile mi-au căzut inerte, a acoperit aerul până la orizont. M’am sprijinit de un zid ruinat în urma unor presupuse bombardamente prin care se vedea sau reflecta irealul ca într-o oglindă. Un vierme strălucitor, semănând cu o femeie dezbrăcată a trecut ca o boare pe lângă acea oglindă, încercând să mă atragă. Cu lacrimi în ochi și cu inima plină de furie am simțit o forță necunoscută ridicându-se în mine...” (pag.216).

Autorul își permite o exprimare ludică despre construcțiile sale romanești. De fapt, până la urmă, se confesează într-atât de mult pentru că simte „binecuvântarea himerei”. În „Astronomia virtuală”, la pag. 262, devine brusc confesiv, arătând că este și el un spirit dornic de iubire familială, dar, pe măsură ce

→ Continuare în pag. 23

EȘECUL

Eugen ONISCU

La marginea unui oraș din nordul României locuia în casa ei o bătrână singură, pe nume Sanda. Casa ei era situată pe marginea șoselei pe lângă alte case ce se înșiruiau la intrarea în oraș. Avea în jur de șapte ari de pământ. Partea unde era construită casa era în deal, iar în partea ce cobora în vale a pământului avea o mică grădină pe care bătrâna o lucra cu drag după puterile ei. Casa era veche, cu prispe și stâlpi de lemn ce susțineau streșinile, făcută din chirpici, unsă cu lut și văruiată pe afară în alb, cu uși și geamuri de lemn ca pe vremuri. La început casa fusese învelită cu stuf, apoi cu carton și după moartea bărbatului ei ce lucrase ca dulgher, făcând un împrumut de la casa de pensii, Sanda reuși să învelească casa cu tablă albă, zincată. În casă mobila era tot veche, de la mesele și scaunele din lemn de stejar meșterite de bărbatul ei până la șifonierele și dulapurile ce le cumpărase demult, toate erau foarte vechi. Pe pereți avea câteva icoane pictate pe lemn ce erau îngălbenite de timp și câteva tablouri pe care în vremea când bărbatul ei era un om în toată puterea cuvântului le cumpărase, picturi ale Mării Negre pe care pluteau diferite ambarcațiuni.

Viața bătrânei se desfășura destul de monoton. Deși se apropia de optzeci de ani încă se mai putea descurca singură cu treaba prin curte și cu tot menajul casei. Își lua pensia după care își făcea cumpărăturile de la un magazin din apropierea casei. Serile și le petrecea pe prispa casei privind mașinile și oamenii ce treceau pe acolo sau discutând cu unii vecini. Toată această viață monotonă a ei fu tulburată de un telefon pe care îl primi de la unicul ei fiu, Ovidiu, care o înștiința fără prea multe detalii că într-o săptămână vine acasă pentru a rămâne o perioadă mai lungă de timp. Bătrâna primi vestea ca pe un șoc pentru că fiul ei o suna foarte rar. El locuia de la douăzeci și cinci de ani la Timișoara și venea foarte rar să o viziteze. Știa că Ovidiu avea familie, serviciu, toată viața lui era acolo. De ce oare venea el singur?

Se frământă puțin bătrâna apoi se apucă să facă curat prin casă, prin curte, după puterile ei, dorind să-și primească mai bine băiatul mai ales că nu îl mai văzuse de mult timp. Ovidiu apăru la casa părintească trist și răspunzând foarte scurt la întrebările mamei

sale. O lămuri că nu mai avea serviciu, era divorțat și venise să locuiască cu ea. Bătrâna rămase uimită dar nu îndrăzni să-și mai supere feciorul cu întrebări sâcâitoare. Ovidiu era un bărbat de aproape doi metri înălțime, cândva fusese deosebit de frumos dar și la cei cinzeci și șapte de ani pe care îi avea încă mai părea un bărbat prezentabil deși se cam ramolise. Avea părul mare, cândva acel păr fusese șaten însă încărunțise mult, fruntea înaltă, cu sprâncenele stufoase, ochii negri mari ce reflectau o tristețe apăsătoare, obrații și bărbia străbătute de mici riduri, întreg chipul său încă îl mai arăta ca un bărbat destul de impunător.

Pe fața lui se distingea însă și o ușoară expresie a dependenței de alcool. În ultimul timp consuma foarte mult alcool din cauza faptului că toată lumea lui atât de minunată se destrămase, iar el se simțea un om ratat și nu mai avea putere să lupte pentru a încerca să reconstruiască totul sau cel puțin să mai salveze ce se mai putea salva. Se instală în casa părintească în una din camere și începu să trăiască o viață de om singuratic. Aproape zilnic se ducea la magazin și cumpăra bere, vin sau băuturi tari. Adeseori se așeza pe un scaun în spatele casei, nu îi plăcea să stea pe prispă în fața casei pentru că nu dorea să relaționeze prea mult cu alți vecini. Cădea pe gânduri, cu mama sa nu vorbea decât strictul necesar, iar bătrâna nu îl bătea prea mult la cap îl lăsa singur cu gândurile și frământările lui.

Așa că Ovidiu în acele zile de vară rămânea adâncit în gândurile sale sumbre. Își relua pe linia amintirilor toată viața sa așa cum fusese odată un tânăr chipșez ce făcuse școală, apoi armata, după care căpătase un bun serviciu la Timișoara la CFR, apoi se căsătorise cu Irina, după care veniseră cei doi copii. Și un timp gândurile sale îl purtau prin amintiri frumoase până ce tabloul vieții sale începea să aibă culorile sumbre ale nefericirii. Se revedea în acea sală sinistă a tribunalului divorțând de Irina și familia sa destrămându-se. De atunci începuse să bea extrem de mult în dorința de aș potoli durerea din suflet, din dorința de a uita, din dorința de a depăși totul. Dar nu putea să mai depășească acea năpastă și nici să mai lupte pentru a căuta un liman al izbăvirii, se resemnase pentru că știa că totul era pierdut pentru totdeauna.

După divorțul lor care survenise pe fondul unor neînțelegeri și certuri, băiatul lor care îi semăna foarte mult la chip plecase în Anglia la lucru. Iar fata lor se căsătorise cu un băiat din Timișoara. Cu Irina era imposibil să se mai reconcilieze, despărțirea lor era ireversibilă. Nu mai avea nici un scop pentru care să mai trăiască, așa că bea tot mai mult. Pe măsură ce

săptămânile și lunile se scurgeau, devenea tot mai închis în el și mai dependent de alcool. Bătrâna, pentru că el era unicul ei copil, încercase odată când îl văzu treaz să-i atragă atenția că nu este bine ce face, dar nu făcu decât să-l supere și mai tare și în ziua aceea bău și mai mult.

Într-una din zile, bătrâna muri în somn. După moartea mamei sale Ovidiu rămase singur în casa părintească și se puse și mai tare pe băutură. Când era treaz rămânea dus pe gânduri și pe față sa avea imprimată pecetea resemnării și a conștiinței faptului că se nenorocea singur. Dar deși conștientiza că se autodistruge continua să consume alcool în cantități mari și să se izoleze de oameni. Orizontul vieții sale se întunecă teribil și nu mai pătrundea nici o rază de speranță. Continua să regrete faptul că odinioară viața sa fusese nespul de frumoasă și împlinită, apoi totul se transformase într-un lamentabil eșec.

Muri în al doilea an după ce venise acasă în ultimele zile ale verii. După ce stătuse o săptămână în spital din cauza unor mari probleme pe care le avea la ficat și la alte organe afectate de alcool. Externat din spital, el renunță la tratamentul prescris, se apucă din nou de băut și asta îi fu fatal. Toată acea decădere

a sa în ciuda loviturilor pe care le primise de la viață ar fi putut fi oprită dacă ar fi decis să lupte, să se ridice și să caute chiar și în acea situație disperată un liman al izbăvirii. Dar nu dorise să mai lupte, se lăsase copleșit de durere resemnându-se în fața realității teribile, căutându-și remediul în consumul fără măsură.

Sorin, băiatul său, aflând de moartea tatălui său veni din Anglia unde lucra cu prietena sa la o spălătorie auto. Se reuni cu mama și sora sa pentru a-l înmormânta pe tatăl său. După ce află de la vecini cum trăise în ultimii ani tatăl său se întristă și gândi: „*Bietul meu tată cât de mult a putut să decadă și ce om era odată, îl admiram fiind fascinat de faptul că era un tată deosebit chiar dacă avea și unele defecte de caracter ca orice om. Și chiar dacă a divorțat de mama, oare cum de nu a înțeles că nu era totul pierdut și că trebuia să caute o rază luminoasă pe care să o urmeze în toată acea situație critică în care se afla. Și ce lecție mare pentru mine pot extrage din sfârșitul tragic al tatălui meu, că alcoolul nu este calea, și nici drogurile, ci încrederea în Dumnezeu și să privesc mereu viitorul cu speranță, oricât de grele ar fi circumstanțele vieții.*”

→ Continuare din pag. 21

se ridică să cerceteze lumea ce-i venea în întâmpinare, își dă seama că este tot mai apropiat de Aristotel, acela care te învăța să cauți fără a-ți oferi răspunsuri la problemele tale.

Gândirea autorului este în permanență străjuită de durerea demersurilor filozofice care nu-i permit să ascundă adevărul, dar nici să-l dezvăluie expunându-l gol în fața mulțimii care s-ar repezi să-l înfulece, să-l sfâșie cu inocența consumatorului bezmetic. Și apoi, ce nevoie ar fi ca lumea să primească răspunsuri. Cui i-ar folosi un adevăr gol goluț atunci când există atâtea capcane venite din lumea necunoscută.

De fapt și în „Colofon”, ne arată mijloacele ce i-au stat la îndemână atunci când a început lucrul la acest volum. Aproape că nu există un colțisor din volum, care să nu merite a fi cercetat dacă dorești să pătrunzi taina arcanelor ce l-au însoțit pe autor în demersul său literar.

Chiar și atunci când nu mai ai volumul în fața ochilor, gândul se îndreaptă spre misterele ce ți se așează în firidele neuronale. De aceea, cred că există și în acest volum suficiente argumente care deschid porți spre tainele cunoașterii.

Nu fără efort deschide autorul porțile: „Obosit de fulgerarea Roții Vieții, m-am scufundat parcă în pământ și am închis ochii. Dar mi s'a părut că Roata continua să se întoarcă în fața mea și că cele patru creaturi continuau să stea în nori și își citească cărțile. Deodată, deschizând ochii am văzut un călăreț gigantic pe un cal

alb îmbrăcat în armură neagră, cu cască neagră și o creastă de pene negre. Chipul unui schelet privea de sub cască...O lumină a intrat în mine și, uitându-mă la călărețul care se îndepărtează și la soarele care apunea, am înțeles: Calea Vieții constă în treptele calului Morții.”(pag.164).

În căutările sale, autorul pare uneori că s-ar dori profan. Dar nu, autorul nu poate fi luat drept un căutător venit din lumea profană. Scrierile sale surprind lumea bogată în sensuri și moduri de gândire specifice unor inițiați.

Nu pot să nu recunosc în miezul căutărilor sale o fire neliniștită, dăruită să primească „Binecuvântarea himerei”. Numai cititorul poate desluși dacă autorul a primit sau nu această binecuvântare. Eu cred că a primit-o și-l invidiez pentru reușitele sale.

Mi-ar fi plăcut să găsesc eu însumi sensul „Morții ca o arcană majoră dar am stat prea mult în calea vieții”, pentru a nu mă simți vinovat de atâta uitare.

Prof. Dr.- Medic primar neurologie, academicianul și scriitorul, al cărui nume și renume nu mai au nevoie de prezentare, Liviu Pendefunda, a știut să-mi pună în față gândul că totul are un sfârșit. Nu te poți complăce la infinit cu huzurul unei vieți anoste, lipsită de căutări fundamentale.

Iată de ce recomand această carte. Pentru ca „Binecuvântarea Himerei” să se aștearnă și-n sufletele cititorilor.

POEME

Elena ARMENESCU

Cinci ferestre

(variantă)

*Am cinci ferestre unice, fermecate
Prin care, dacă zbor ajung la cer
Prima, este una din cele minunate,
Chiar fereastra casei plină de mister..*

*A doua este atât, atât de aproape
Este fereastra dintre brazii de hotar
Ce stau de strajă, adevărate
pleoape
Pentru ochiul magic în clipe de amar.*

*A treia, este fereastra dinspre vest
De aici privesc captivată Apusul
Și muntele drag, deși nu-i Everest
Din el îmi trag puterea, impulsul.*

*A patra, este fereastra dinspre nord
Expusă vijeliilor, mică, dar adulată
Ea găzduiește jocul ingenuu, record:
În zori, de vererițe este vizită*

*A cincea, este depărtată, colo-n zare
Este fereastra norilor, când
pribegind*

*Peste întreaga vale, sfântul soare
Doar prin acea fereastră-l vezi
venind.*

*Mărturisesc că dincolo de această
vamă
Este „Ținutul îngerilor” unde doar
gândul*

*Se joacă, face tumbe, râde, cheamă
Duios, spre împărăția Sinelui,
profundul...*

*Spiralele fecunde, suitoare spre cer
Te poartă de aici domol, în gemune
Spre „Fără de margini” culori
străvezii
Te învăluie tandru... Nu-i asta
minune?*

În cămara sufletului

*Intru adeseori în cămara sufletului
meu,*

*Găsesc copilul care-l caută pe
Dumnezeu*

*Pacea spiritului alunecă din minte
în inimă,*

*Dinspre cuptor vine miros cald de
azimă.*

*Sunt zile binecuvântate, cu surâsul
blând,*

*Spre care mă întorc cu bucurie
oricând,*

*Și din făclii, comori ascunse bine
tănuite,*

*Iau flacăra cea purtătoare a vieții
însuflețite.*

*Ne-am întrupat în jurul unei
scânteii divine*

*Venită din Lumina necreată, de la
Ține,*

*Ca mugurul pe care în uimire-l
adoram,*

*Înfrunzim, îmbobocim și înflorim
pe ram.*

*Părăsesc zgomotul care-mi
risipește puterea,*

*Caut locul meu discret de odihnă,
tăcerea,*

*Este un loc modest dar preferat,
refugiul meu*

*Unde ascult ce îmi șoptește
Dumnezeu.*

*- Bucurați-vă de vremea aceasta a
înfloririi,*

*Pentru că urmând Legea, vine cea
a oflirii,*

*Răbdare, secretul existenței va fi
dezvăluit*

*Sufletului, când va pleca pe Calea
cătred Infinit!*

*- Bucurați-vă! A rostit după Înviere,
Iisus*

*Viața nu sfârșește aici, continuă
acolo sus!*

*Adică în Împărăția promisă nouă,
cerească,*

*Rânduită de Puterea Tatălui,
dumnezeiască.*

*Dar până vine clipa, hai să privim
în noi,*

*În Sinele nostru să fie pace, nu
război,*

*Nu stare interioară de arșag,
conflictuală,*

*Să păstrăm sufletul de copil de
odinioară!*

Purtătoare de lumină

(meditație-n amurg)

*Că trupul meu ziditu-s-a din iarbă
Am înțeles demult, pe când din lapte
Imaginam Calea Lactee, acolo...*

departe,

*Iar pe Dumnezeu, un Domn cu
barbă...*

*Trecut-am mai apoi, dincolo de ape,
Am străbătut, voioase-Pădurile
nebune,*

*Hățușul lor șerpuitor - flămând
minune*

*Voia să mă înhațe, să le rămân
aproape.*

*Mergeam și nu știam că port lumine
(Lăuntrul meu îmi lumina cărarea)*

*Izvorul lor mai mare decât marea,
Erai Tu Doamne, revărsându-Te în
mine!*

*Când obosit, trupul întoarece-se-va
în lut*

*Sufletu-lumină urcă spre Cel-fără-
nceput!*

BIBLIOTECA DE IDEI - OMUL ȘI TIMPUL SĂU

Teodor ARDELEAN

Am primit recent, cu dedicația autoarei, albumul-j volumul al II-lea, octombrie 2019 – ianuarie 2022, al scriitoarei profesor Lucia-Elena Locusteanu din Cluj-Napoca, apărut la editura Nadiei Fărcaș, „Ecou Transilvan”. Peste 500 de pagini, cu alte multe sute de ilustrații stau mărturie și chiar devin garant de veridicitate pentru mirifica trecere prin timp a unui intelectual român din generația aristocraților cuvântului, format la lumina marilor luminători și mentori ajunsă la rându-i în aceeași postură pentru alte multe generații urcătoare prin cultură.

Mărturisesc că, deși cunosc sute de profesori din aceeași generație, pe care spiritul vocațional i-a ridicat la nivelul marilor performeri ai învățământului, nu am la ora actuală nicio alternativă de comparație cu doamna Locusteanu, pe care am descoperit-o în urmă cu mai bine de un deceniu la o lansare de carte moderată de subsemnatul, în care autorul era regretatul Octavian Butuza, fost elev al Domniei Sale. Mi-a trimis ulterior cărțile editate, pe care nu doar că le-am parcurs cu fior profesional, dar le-am și recomandat unor cadre didactice băimărene, căci volumele constituiau cu adevărat o reală tribună experimental-didactică.

În cartea de față coexistă și consistă momente, repere și episoade extrem de relevante pentru o memorialistică a „timpului creației”, totul înscriindu-se majuscular pe filonul propășirii limbii române și tradițiilor strămoșești. De altfel, în mărturisirea de credință de la începutul cărții-album („Seducția cuvântului”) Lucia-Elena

Locusteanu ne explică procesul unei fine geneze de „creștere prin cuvânt” text pe care autoarea îl încheie cu o mențiune pe post de „pecete”. „Și pentru că pasiunea mea rămâne cuvântul, voi încheia acest popas asupra drumului meu subliniind: «Cuvântul este harul meu, îmi este dat de Dumnezeu!», pentru că ... «Trecând prin timp, m-am risipit alene ... V-am dăruit din sufletu-mi lumini, trăiri, poeme, ce-s revărsate-n vreme, trecând prin timp!...»”.

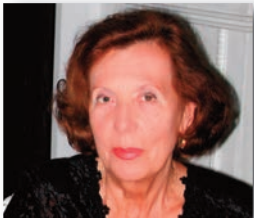
I-am găsit sau regăsit pe unii dintre vechii și bunii prieteni ai mei, ai cărților, ai evenimentelor culturale, precum: Octavian Butuza (fenomenalul prezentator profesionalizat în timp inclusiv ca om de televiziune), Ion Cristofor, Gheorghe Pop (editorul și tipograful clujean) și soția sa Mariana, Al. Florin Țene (președintele Ligii Scriitorilor Români), Iulian Patca, Ioana Butuza, Viorel Nimigeanu, Nadia Fărcaș, Ștefan Cotae, Maria Vaida, Eugen Cojocar, Alexandra Cotae, Liliana Moldovan, acad. Nicolae Dabija, Elena Dabija (Director la Centrul Academic Internațional „Mihai Eminescu” Chișinău), George Călin, Marcel Lupșe, Dorel Vișan și mulți alții.

Surpriza cea mai mare a fost momentul când am ajuns cu lectura la paginile 334-336, care îmi sunt dedicate prin câteva rânduri de prezentare însoțite de șase fotografii de la evenimentul organizat la Galeria „Casa Artelor” (președinte arh. Ionel Vitoc), marți, 29 iunie 2021, când, cu sprijinul prietenilor Mircea Popa, Florian Roatiș, Ștefan Vișovan și Vasile G. Dâncu, au fost lansate volumele „Biblioteca de idei. Semper fidelis” și cartea omagiu „70 de ani sub semnul lui Homo Doctus”, apărute la Editura „Școala Ardeleană”. Comentariul la ilustrația ce o are în loc central pe doamna Lucia-Elena Locusteanu este relevant, mai ales sub imperiul dictonului „Ars longa. Vita brevis!”: „Trebuia să iau cuvântul și să-i cânt «La mulți ani!»”.

Versuri, proză scurtă, momente „In memoriam”, „clipe de lumină-aniversări”, recenzii, prefețe, reportaje, amintiri ș.a. constituie împreună un florilegiu de cuvinte orânduite sistematic și epistemic cu un vector absolut referențial. Să ne arate nouă, contemporanilor și celor ce vor veni, cum știu intelectualii adevărați să-și „amenajeze” pașii spre a cuprinde plener timpul ce li s-a dat!

FILOZOFIA, RELIGIA, ȘTIINȚA ȘI POLITICA (17)

- Baruck Spinoza

Vavila POPOVICI

„Să nu râzi, să nu plângi, să nu urăști, ci doar să înțelegi.” - Baruch Spinoza

Unii spun că în secolul XVI-lea, filozofii sau oamenii de știință trebuiau să fie atenți la ideile lor, pentru a nu supăra autoritatea statală și nici pe cea religioasă, ceea ce au și făcut mulți dintre ei. Adevărul este că prin progresele astronomiei de la începuturile timpurilor moderne, cu Copernic, Galilei și Newton, concepțiile religiilor preistorice și istorice nu au putut să nu fie zdruncinate de știință. Marile sisteme filozofice din epoca modernă – cea care a succedat epocii evului mediu, adică sistemele lui Descartes, Spinoza și Leibniz – au promovat încrederea în puterea rațiunii. Spre exemplu: Dacă Pascal credea în Dumnezeu descris în Biblie, Spinoza avea o concepție diferită despre divinitate, ceea ce i-a făcut pe unii să-l considere un ateu disimulat. Aceeași întrebare putea să le pună românul Petre Țuțea celor care gândeau întocmai despre Descartes: *Cum poate fi considerat Spinoza (de data aceasta) materialist când îl invocă pe Dumnezeu pentru a avea certitudine în gândirea lui?* Apoi, majoritatea religiilor spuneau că Dumnezeu există undeva în afara lumii, Spinoza gândea că Dumnezeu este lumea: „Dumnezeu este natura și natura este Dumnezeu”.

El, Baruch Spinoza (1632-1677) s-a născut în Portugalia într-o familie de evrei portughezi. Renegat de comunitatea evreiască pentru o gândire neconformă, destinul i-a deschis calea literară, limba sa maternă fiind portugheza. Tatăl său a fost comerciantul refugiat la Amsterdam de teama inchiziției portugheze, iar mama sa a fost a doua soție a tatălui său. După absolvirea școlii, Spinoza a lucrat în întreținerea comercială a tatălui. În acel timp a elaborat o transcriere într-o formă geometrică a Principiilor filosofiei lui Descartes (*“Renati Descartes principiorum philosophiae mori geometrico demonstrata”*) – singura apărută sub numele său – și a pregătit un tratat asupra progresului înțelegerii (*“Tractatus de intellectus emendatione”*). În 1655, la vârsta de 23 ani, a fost exclus din comunitatea evreiască din Amsterdam, din cauza ideilor sale neconforme privind religia, preluând de atunci prenumele de Benedict, (Benoit), cu care și-a semnat scrisorile și

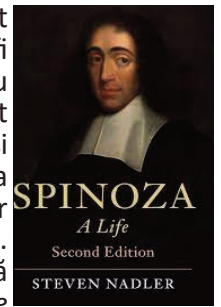
scriserile ulterioare. El considera că atât creștinismul cât și iudaismul ar fi fenomene trecătoare în raport cu substanța universală eternă. A fost obligat să părăsească Amsterdamul și s-a stabilit la Haga (Olanda), unde și-a câștigat existența lucrând ca șlefuitor de lentile și dând lecții particulare. Acolo a redactat prima sa operă filozofică de amploare *“Tractatus de Deo et Homine Ejusque Felicitate”* („Tratat cu privire la Dumnezeu, om și fericirea sa”), în care erau de acum cuprinse trăsăturile de bază ale sistemului său filozofic și a lucrat la *“Tractatus theologico-politicus”* („Tratat teologico-politic”), tipărit la Amsterdam în 1670, tratat ce conține o teorie politică în care explică necesitatea guvernării democratice, a libertății de exprimare și a toleranței religioase, având ca punct de plecare conceperea ființei umane ca trăitoare într-o stare a naturii.

Caracteristicile primelor lucrări, influența lui Descartes și preocuparea pentru rigoarea geometrică se găsesc în capodopera lui matură, „Etica”, scrisă în anii 1660, dar care nu a fost publicată decât după moartea sa. În 1661 s-a mutat într-o localitate în apropiere de Leiden. Nu s-a căsătorit, și-a trăit viața ca un gânditor solitar.

Din cauză că în instituțiile oficiale vederile filozofice erau îngădite de teologie, Spinoza a refuzat în 1673 oferta prințului elector Karl Ludwig din Palatinat de a ocupa o catedră de filozofie la Universitatea din Heidelberg (Germania). De asemenea a refuzat o pensie oferită de regele Ludovic al XIV-lea al Franței. Când prietenul său De Vries a vrut să-i ofere o sumă mare de bani, el a refuzat-o, considerând că atâția bani l-ar împiedeca în meditația sa, i-ar lua liniștea necesară unui filozof. A refuzat și testamentul făcut în favoarea sa de același prieten, și a murit sărac. Despre viața, moartea și înmormântarea sa, a scris Jean Colerus în „La vie de Baruck Spinoza”, în 1706, interogând personal martorii oculari ai ultimelor sale clipe. A murit neașteptat, conform acestei surse bibliografice, la vârsta împlinită de 44 ani, de ftizie, stingându-se încet, la ora 3 noaptea în camera sa, într-un Han din Haga; un doctor a stat lângă patul său până la moarte. Moartea ar fi fost cauzată în parte de inhalarea de praf de sticlă, un pericol permanent pentru un șlefuitor de lentile, el fiind diagnosticat ca bolnav de plămâni de la 20 de ani.

Spinoza nu a aparținut unei anumite școli filozofice, nici nu a creat un nou curent în filozofie, neavând discipoli. Totuși, învățătura lui a influențat nu numai gândirea multor filozofi, dar și creația literară a unor poeți, ca poetul german Goethe, Wordsworth – poetul englez din prima perioadă a romantismului, și poetul rebel Shelley.

Depersonalizarea lui Dumnezeu era de fapt un panteism, precum și reducerea întregului univers obiectiv și spiritual la o singură substanță. Ideea

panteistă a mai fost exprimată în istoria filozofiei, în filozofia medievală, sau în Renaștere, la Giordano Bruno, dar Spinoza i-a dat forma cea mai clară. Nu mai este o separare între creator și lumea creată, ci o identitate: totul în Dumnezeu, nimic în afară de El. Dumnezeu este substanța care gândește, și sufletele nu sunt decât moduri ale gândirii divine. Dumnezeu își împlinește natura sa prin desfășurarea lui în toate aspectele lumii. El este natura naturantă, lumea este natura naturată. Sufletul este ideea. Corpul este o piedică pentru cunoștința clară, distinctă, a ideilor sufletului. Amintesc și cuvintele lui Platon: „Creatorul a zidit Universul punând spiritul în suflet și sufletul în trup și a rânduit Universul în așa fel, încât acesta să fie, prin alcătuirea sa, opera cea mai frumoasă și mai desăvârșită.” Dar tot el spune: „Tot ce putem face în timpul vieții este să ne apropiem de știință cât mai mult, să rupem orice legătură cu trupul, și să n-avem nimic de împărțit cu el (...) să ne ferim de pângărirea pe care ne-o poate aduce natura lui...” Contrar lui Platon, care mai susținea că „trupul este povara și josiția sufletului curat”, Aristotel considera sufletul inclus în corp: „el este ceva al corpului, care îi dă această calitate particulară de viu”. Aristotel era convins că în depășirea percepției își află știința prima ei posibilitate, spiritul fiind fundamentul originar al științei, care este cunoașterea universului. Referitor la această problemă, Petre Țuțea s-a exprimat: „Drama omului este dualismul existenței lui; e alcătuit din corp și suflet și joacă între corp și suflet la infinit. Corpul nu e etern iar sufletul, chiar dacă este, nu e convingător. Dar nici corpul nu este, în nici un fel, convingător...”. Percepția, care este o cunoaștere a corpului, este astfel cunoștința cea mai obscură, cea mai neclară. Modurile de cunoaștere superioară sunt: cea logică, rațională, discursivă și cunoașterea intuitivă care ne dă vederea lucrurilor în Dumnezeu. Afectele umane domină viața omului, dominate la rândul lor de ideea putinței sau neputinței noastre; suntem veseli sau triști, după cum avem sentimentul puterii sau al neputinței. Afectele dau pasiunile sufletului. Viziunea lui Spinoza – realistă: „este bine ceea ce ne este util și este rău ceea ce strică ființei noastre”. El nu dă posibilitatea unei speranțe în libertatea voinței, ci o distruge ca pe o iluzie. Perfecțiunea sau imperfecțiunea morală, depinde de modurile de gândire, de înțelegere. A acționa prin virtute nu înseamnă decât a lucra după idei adecvate, raționale. Răul este ura, disprețul, furia. Opus lor: dragostea, generozitatea. Negând posibilitatea libertății voinței, omul liber, pentru Spinoza, este cel care se conduce după rațiune, cel care înțelege. Cunoașterea intuitivă înseamnă înțelegerea perfectă a lui Dumnezeu, ea este suprema fericire a omului.

„Etica” este opera sa de bază, în care Dumnezeu nu mai este privit ca cel care conduce universul pe baza providenței, ci este înțeles ca fiind unul cu natura, formând un sistem infinit, necesar și determinist, din care fac parte și oamenii. Ea cuprinde 5 cărți: Prima este consacrată lui Dumnezeu; a doua naturii și originii sufletului; a treia naturii și originii pasiunilor; a patra

studiază sclavia umană; a cincea este dedicată libertății sufletului. Fiecare parte are la început un set de definiții și axiome, și deduce din ele, în manieră formală, propoziții numerotate, pe care le-am putea numi teoreme, cu mențiunea că nu trebuie acceptat nimic ca adevărat care să nu rezulte din axiome și definiții. Pentru Spinoza, conexiunile logice sunt ceea ce ține universul împreună. Ordinea și legătura dintre idei sunt la fel ca și ordonarea și conectarea lucrurilor. Chiar de la începutul lucrării, Spinoza demonstrează existența lui Dumnezeu: „Dumnezeu există în mod necesar. Negând această frază, negăm existența lui Dumnezeu, deoarece natura substanței nu poate fi gândită, fără ca să existe întrucât substanța este cauza ei însăși”. Cunoașterea intuitivă a substanței constituie sursa iubirii spirituale a lui Dumnezeu (amor Dei intellectualis). Urmează teza argumentată – Dumnezeu este unic. El există prin el însuși, este cauza sa și este cauza eficientă a oricărui lucru sau activități. Orice activitate a noastră este fixată de necesitatea naturii divine. Activitatea omului este supusă unor legi necesare. Faptele noastre nu pot fi libere în raport cu voința noastră și nici nu pot fi desfășurate în vederea unui scop. Dumnezeu nu a creat lucrurile cu scopul ca oamenii să le folosească spre fericirea lor. Din contra, toate fenomenele se produc ca o consecință logică a legilor naturale. Un corp nu poate să determine sufletul să gândească, iar mișcarea și ordinea corpului ca și restul operațiunilor sale sunt independente de suflet. Trecând dincolo de planul experienței, corpul nostru considerat ca mod al întinderii este obiect al ideii. Sufletul nu se cunoaște decât dacă percepe ideile afecțiunilor corpului și percepe corpurile ca existând dacă este afectat de ele. Deci sufletul nu percepe existența unui corp decât în perioada propriei existențe, ceea ce înseamnă că sufletul nu are altă durată decât cea a corpului, astfel el înlătură ideea imortalității. Aici este granița gândirii sale bazată pe rațiune.

Analizează genurile cunoașterii, spunând că acela care dobândește o cunoaștere clară și distinctă a lucrurilor și afecțiunilor devine liber, deoarece cunoaște cât mai complet și mai adevărat lumea, și prin urmare îl cunoaște pe Dumnezeu. Omul liber își manifestă cunoașterea prin iubirea infinită către ființa Sa.

Sufletul nostru lucrează sau suferă, el lucrează necesar atunci când are idei adecvate și suferă necesar atunci când ideile sunt neadecvate. Ideile adecvate conduc omul la cunoașterea clară și distinctă a efectului. Din cauza ideilor neadecvate omul este supus tuturor afecțiunilor posibile. Când forța omului este limitată și subordonată cauzelor externe omul este sclavul tuturor pasiunilor. Bucuria, tristețea, dorința (esența omului), iubirea, ura, speranța sunt pasiuni sau afecțiuni care se raportează la sufletul nostru întrucât el lucrează. Omul este sclavul întâmplării, puterea lui se micșorează sub influența cauzelor externe care determină forța, creșterea, durata pasiunilor noastre. Prin jocul de a reprimă o afecțiune contra alteia omul tinde să își conserve existența. Cu cât acest efort este mai mare cu atât virtutea omului este mai puternică. Binele include

tot ce ne conduce la înțelegerea lucrurilor. Răul reprezintă obstacolele cunoașterii. Supremul Bine este cunoașterea lui Dumnezeu, iar cea mai mare virtute a omului este să îl cunoască pe Dumnezeu. Inteligența este definită ca virtutea supremă a sufletului, în timp ce rațiunea reprezintă baza virtuții. Ajungând de la cunoaștere la virtute, oamenii își dau seama că supremul lor bine este înțelegerea între ei. Trăind după principii raționale, oamenii vor căuta să compenseze prin dragoste și generozitate ura și mânia pe care o au unul împotriva altuia. Cunoașterea duce la iubirea către Dumnezeu. Iubirea aceasta ocupă întregul nostru suflet. Cunoașterea imediată produce în noi cea mai mare seninătate deoarece sufletul nostru îl cunoaște pe Dumnezeu în eternitatea sa. Iubirea intelectuală ne conduce la înțelegerea lui Dumnezeu, la cunoașterea completă a lumii, cunoaștere ce coincide cu eliberarea noastră de sclavia pasiunilor.

Spinoza vorbește de cunoașterea lui Dumnezeu pentru a argumenta teza că rațiunea noastră nu a ieșit niciodată din divinitate, ci a rămas în ea. Sub aspectul eternității nu există nici timp nici durată. Dumnezeu este o ființă compusă dintr-o mulțime de atribute, fiecare dintre ele exprimă o esență eternă. Natura se creează continuu pe sine, grație atributelor sale. Ea este cauza sa. Cunoașterea cauzelor constituie sarcina centrală a științei. Filozoful român Nae Ionescu (1890-1940) spunea că tot ceea ce se întâmplă în univers, se întâmplă în virtutea unei legi, nu a unei legi de desfășurare, ci a unei legi de existență a universului însuși: „aceasta pentru că efectul este conținut în existență în același fel în care suma unghiurilor unui triunghi este determinată dinainte de triunghiul însuși”.

Natura nu activează în baza cauzelor, dar în baza necesității, deci în lume nu se petrece nimic întâmplător; lumea este supusă unui lanț de evenimente unite printr-o relație cauzală care nu se întrerupe. Natura subliniază Spinoza, este vie nu numai fiindcă este Dumnezeu, dar și din cauză că este înzestrată cu rațiune. O atenție deosebită o acordă stărilor concrete ale substanței. El le-a divizat în: eterne, infinite, finite, temporare. Cele eterne sunt întinderea și rațiunea, cele finite – multitudinea lucrurilor existente. Mișcarea nu este un atribut ci un mod veșnic a existenței naturii, pe când substanța nu cunoaște mișcarea, dezvoltarea sa nu are nicio atitudine față de timp.

Sufletul și corpul sunt reciproc independente. Gândirea omului depinde de starea corpului doar la treapta cunoașterii senzoriale. Comportarea omului se află sub influența instinctelor autoconservării și a afectelor. Până când omul se supune lor, el nu este liber. Libertatea umană constă în libertatea de sub influența acestor afecte, pasiuni. El neagă, cum am spus mai sus, ideea libertății voinței. Din moment ce libertatea este identificată cu cunoașterea, tendința de autocunoaștere devine una din tendințele omenești cele mai importante.

În volumul „Spinoza”, ed. de stat pentru literatură științifică, 1952, și reluat în „Filozofie, Crestomație”, ed.1989, găsim ideile lui referitor la libertate: „Eu numesc

liber un lucru care există și lucrează numai din necesitatea naturii sale, iar constrâns acela care e determinat de altul să existe și să lucreze într-un fel anumit și determinat. (...) Vedeți că pentru mine libertatea constă nu într-o hotărâre liberă, ci într-o necesitate liberă. Dar să coborâm la lucrurile create. Toate sunt determinate din cauze externe să existe și să lucreze într-un fel anumit și determinat. Pentru ca să înțelegem aceasta clar, să concepem un lucru foarte simplu. De exemplu, o piatră primește de la o cauză externă ce i-a dat impuls o anumită cantitate de mișcare (...) Mai departe, gândiți-vă, dacă vreți, că piatra, în timp ce continuă să se miște, cugetă și știe că tinde, pe cât se poate, să continue mișcarea sa. De bună seamă că această piatră, fiind conștientă numai de tendința ei și nefiind deloc indiferentă, va crede că este cât se poate de liberă și că ea continuă să se miște numai fiindcă vrea așa. Aceasta este libertatea umană, pe care toți se fălesc că o au și care constă numai în faptul că oamenii sunt conștienți de faptele lor și nu cunosc cauzele care îi determină”.

În „Etica”, ed. Științifică și enciclopedică, 1981; partea întâi, definiții III-VI, găsim spusele lui Spinoza referitor la Dumnezeu: „Prin Dumnezeu înțeleg existența absolut infinită, adică substanța alcătuită dintr-o infinitate de atribute, fiecare dintre ele exprimând o esență eternă și infinită.(...).O substanță nu poate fi produsă de altă substanță.(...). Existența ține de natura substanței. (...) Orice substanță este cu necesitate infinită. Cu cât un lucru este mai real sau mai real existent, cu atât are mai multe atribute.(...) Dumnezeu sau substanța alcătuită din atribute diferite infinite, fiecare exprimând o esență infinită și eternă, există cu necesitate. (...) Nu poate fi conceput cu adevărat nici un atribut al substanței din care să rezulte că substanța s-ar putea diviza. (...) Substanța absolut infinită este inepuizabilă...”.

În „Tratat teologico-politic”, dintr-un început trece cititorii printr-un fel de „istorie naturală a religiei”, prin credințe și comportamente superstițioase. O persoană călăuzită de teamă și speranță, principalele emoții dintr-o viață dedicată urmării avantajelor temporare, se transformă, în fața chinurilor norocului, în comportamente calculate pentru a asigura bunurile pe care le dorește. Astfel, ne rugăm, venerăm, oferim ofrande, sacrificăm și ne implicăm în toate ritualurile religiei populare. Dar, emoțiile sunt la fel de trecătoare ca obiectele care le-au adus și astfel superstițiile fundamentate în aceste emoții sunt supuse fluctuațiilor. O analiză aprofundată a Bibliei este deosebit de importantă pentru orice argument, deoarece libertatea de gândire și de vorbire nu prejudiciază pietatea. Dacă se poate demonstra că Scriptura nu este o sursă de „adevăr natural”, ci purtătorul unui mesaj moral simplu („lubiți-vă aproapele”), spune el, atunci oamenii vor vedea că „credința este ceva separat de filosofie”.

Va urma

Despre „PĂSĂRI ÎN FURTUNĂ” de Vasile Didoacă Dojană

Emil POP

Vasile Didoacă
Dojană

Nu trecuse multă vreme de când aflasem din lucrările de literatură avangardistă, despre mult iubitul „hazard obiectiv”, întâmplare care te pune în relație onirică cu o realitate ce-și pierde contururile și se încovoiază atât de mult încât putem prinde în palma prezentului-să zicem-pasărea viitorului. Atare întâlniri trec întotdeauna prin viața noastră, doar că cel mai adesea noi nu le observăm. Și când le observăm, nu le acordăm semnificația corectă și importanța cuvenită, adică foarte mare. De aceea, e bine să știm despre ele și să le considerăm vestitori din transcendent pentru oameni din prezent. Aș putea spune, fără să greșesc, că un hazard obiectiv m-a pus în legătură cu părintele (preot ortodox) Vasile Didoacă Dojană și pot motiva acest fapt prin semnele însoțitoare.

Nu știu dacă voi cunoașteți ceva despre obiceiul nepalez de a recunoaște reîncarnarea lui Dalai Lama prin semnele fizice pe care le descoperă la un copil oarecare și nici dacă aveți credință în semne prevestitoare, coincidențe miraculoase și altele. Dar, vă spun că părintele Dojană este însemnat cu harul Dumnezeiesc și că are o misiune aici pe pământ. Semnul îi stă în fruntea numelui. Vasile Didoacă Dojană este învățătorul care ne dojenește. Și ce bine e să mai avem părinți, tați și mame, care să ne dojenească. Este învățător fiindcă numele Didoacă vine de la Grecesul (tracic) didake care chiar înseamnă învățătură, iar numele Dojană nu mai trebuie explicat. Părintele Dojană și-a descoperit Porunca divină înscrisă în

firea sa, comandament care-i cere să ne dojenească pentru ca să trăim în lumină morală și să facem fapte curate, din cele plăcute lui Dumnezeu. Părintele Dojană ne îndeamnă prin viu grai și prin scris. O face și prin poezie, neuitând că Esența este Duh și că Duhul este vers, cântec, ordine și poezie. Deci, poetul Dojană scrie poezie religioasă, poezie care ne violentează, care ne agresează amintindu-ne că aici pe pământ parcă este un loc de pedeapsă și că viitorul etern, viața promisă în fericită veșnicie este posibilă doar prin credință, căința prin fapte bune. Ca mierea cea dulce curg cuvintele sale, și numai cei nebuni dintre cei aici pogorâți nu o iau în seamă. Când miza jocului este chiar șansa vieții eterne, nu avem a vorbi despre stil.

Deși, poeziile părintelui sunt reușite stilistic. Titlul Volumului „Păsări în furtună” (Editura „Biblioteka”, Târgoviște, 2020) exprimă cu o plasticitate extremă ideea directoare a cărții. Oamenii sunt prinși și azvârliți de furtuna ignoranței și a necredinței. Ca păsările, însă, se pot salva, bătând puternic din aripi și zburând tot mai sus până la seninul loc unde vânturile și vijeliile se odihnesc. Poetul Dojană este un fin observator al lumii fizice. Asemănător Sfântului catolic Francis din Assisi, el cunoaște graiul păsărilor și nu e puțin lucru, știind că păsările sunt mesagerii, îngerii lumii divine. Contemplativ din fire, părintele înțelege destăinuirile îngerești și cu o grațioasă bunăvoință ni le împărtășește și nouă. Citind poeziile păsărilor prinse în furtună (pag.18), veți înțelege! Și chiar dacă voi credeți că părintele Dojană nu va ști, el acolo lângă Târgoviște, va afla despre voi de la păsările care îl iubesc și-l ajută să-și îndeplinească obiectivul Dumnezeiesc în favoarea noastră. Cip cirip! Părinte Dojană! Uite, și Ion ți-a citit sfaturile! Și Maria!... Și... și...

(lt.col. Pop Emil-poet, prozator, critic literar-Cluj Napoca)

MARA POPESCU VASILCA - O ZEITĂ A ROMANULUI DE DRAGOSTE PLINĂ DE ÎNTELEPCIUNE

Johnny CIATLOS-DEAK

Nevoia de iubire, de auto cunoaștere, de autodepășire sunt prezente pe parcursul vieții mai mult sau mai puțin conștient, în fiecare dintre noi. Fie că vrem sau nu vrem să observăm sau să recunoaștem, ele există.

Distinsa scriitoare canadiană de origine română, doamna Mara Popescu Vasilca pune pe tapet aceste nevoi și le dezbate meticolos, cu multă ingeniozitate în colecția sa de romane „Dragostea, arză-o-ar focul”.

Privind prin oglinda venusiană a vieții, sufletul doamnei Mara Popescu Vasilca vibrează cu un suflu zeiesc și tresaltă de iubire învolburată alături de personajele sale cărora le dă viață, însuflându-le spirit, dorință, pasiune, trăiri înflăcărare și sentimente din cele mai reale, umane, sincere și adevărate. Inspirația sa este binecuvântată cu o puternică și prolifică forță a talentului creator, încondeind valuri și spume de emoții viu colorate, veridice și convingătoare!

Contrar altor romane cu același volum de pagini, care văd lumina tiparului într-un an sau chiar mai mulți, romanele doamnei Mara Popescu Vasilca sunt scrise cu patos livresc și cu o incredibilă vervă creatoare într-un timp foarte scurt, de numai câteva luni, unul după altul, dezlănțuindu-se narativ și curgând de la sine asemeni unei tumultuoase cascade de îndată ce se află la biroul său de scris.

Scriitoarea Mara Popescu Vasilca a publicat primul său roman în anul 2018 și de atunci a reușit să se impună pe scena literară românească prin șase romane de excepție cuprinse în colecția „Dragostea, arză-o-ar focul”, romane care au atras rapid atenția cititorilor și care au stârnit interesul cronicarilor și criticilor literari din țară și de peste hotare. Personajele sale principale Paula, Bianca, Catia, Vanda, Nora și Ursula sunt femeile ale căror nume le găsim inserate în titlurile romanelor sale: „Paula, o iubire târzie”, „Bianca printre castele de nisip”, „Catia, gustul amar al trădării”, „Vanda, între

dorință și rațiune”, „Nora, în căutarea identității”, „Ursula, o mamă judecată de copii”, care trec prin încercări diverse și care iubesc, luptă și înving în cele din urmă pentru că așa cum spune scriitoarea: „orice este posibil”, „nu trebuie să batem în retragere și să nu uităm să iubim”.

Am fost curios să o întâlnesc pe această Zeiță a romanului de dragoste iar întâlnirea cu domnia sa mi-a confirmat neîndoios faptul că aceste scrieri nu pot să vină decât dintr-un suflet altruist și exuberant și dintr-o inimă plină de iubire și înțelepciune! O doamnă fină și sensibilă, elegantă și delicată care dă culoare iubirii în toate formele sale, apăsând pe butoane răscolitoare ce au menirea să aprindă filamentele sufletului, să înobileze și să ofere experiențe, vibrații dintre cele mai înalte și magistrale satisfacții cititorului.

Autoarea Mara Popescu Vasilca dăruiește cititorilor din experiențele sale de viață, din întâmplări trăite sau povestite de alții, le îmbracă în voalul iubirii le pudrează cu praful celest al harului scriitoricesc cu care a fost înzestrată și le servește spre desfătare pe tăvi de argint, cititorilor români din lumea întregă.

Bogăția sufletească absolut incredibilă și generozitatea împărtășirii experiențelor de viață acumulate, se face simțită în fiecare dintre romanele colecției „Dragostea, arză-o-ar focul” unde așază și rânduiește cu multă eleganță și atenție acordată fiecărui detaliu, pas cu pas, fire de povești de viață.

Cu o energie fluidă debordantă, demnă de invidiat, o tenacitate feroce și o exuberanță magnifică, îmbinate printr-o concordanță perfectă ce funcționează la cote maxime, scriitoarea Mara Popescu Vasilca înzeiește filă după filă, capitol după capitol, roman după roman, cu lecții de iubire!

Viața fiecăruia dintre noi este călăuzită de un flux infinit și nesecat de iubire pentru că am fost creați din iubire, să trăim prin iubire, să ne hrănim și să ne adăpăm cu iubire, să dăruim și să primim iubire. Chiar dacă suntem mai norocoși sau mai puțin norocoși, trăind sau doar visând la povești de dragoste ardentă, le putem savura primind în dar aceste buchete de arome parfumate prin intermediul lecturii romanelor Marei Popescu Vasilca.

Dragostea pătimașă și iubirea solară sunt prezente în viețile personajelor sale care trec prin întâmplări obișnuite sau inedite, experimentând stări sufletești care tulbură și zdruncină până și o inimă împietrită. Astfel cititorul se regăsește în viețile acestora și intră mai ușor în pantofii personajelor ajungând să se identifice cu ele creându-se o simbioză cosmică ce-i induce necesitatea și nerăbdarea de a continua lectura

→ Continuare în pag. 32

NOTE DE LECTURĂ: „AMINTIRI... DE NEVITAT” DE NICOLAE BĂNICIOIU

Elena BUICĂ

M-am aplecat cu plăcere să scriu câteva impresii despre volumul autobiografic semnat de Nicolae Bănicioiu intitulat „Amintiri...de neuitat”, apărut la Editura „Armonii culturale” în anul 2023. Cum ai început lectura, te cucerește forța evocatoare, optimismul temperat, scrisul său supraviețuitor. Se citesc cu interes astfel de volume, fiindcă avem nevoie de retrospectivitatea vieții, de ceea ce învățăm din experiența noastră comparată cu cea a altora. Fără amintiri, minunata punte între trecut și viitor, fără comuniunea lor, viața nu ne-ar fi de niciun folos.

Deși în zilele noastre rar se mai scrie o literatură în armonie cu natura și specificul unei țări, căci globalismul a deschis alte direcții, totuși scriitorul Nicolae Bănicioiu, prin puternica sa personalitate, prin forța interioară controlată, bine stăpânită, își impune simțirea românească subtil izvorâtă dintr-o conștiință umană aflată la mare înălțime. Relatările sale ne confirmă că la acestea au contribuit mai mulți factori. În primul rând a fost educația strămoșească venită prin părinți, apoi prin universul lumii satului de odinioară, la care s-a adăugat rigoarea instruirii militare și experiențele personale asumate în destinul său.

Scurgerea timpului ne face să rotunjim asperitățile memoriei și nu numai atât, vorbind despre noi înșine putem aluneca scriind mai mult despre ceea ce am fi vrut să fim și nu ceea ce suntem noi cu adevărat. Dar proza autorului Nicolae Bănicioiu este departe de aceste păcate, este o proza autentică și sinceră. Din cele afirmate, nimic nu îi poți pune la îndoială. Faptele nu se sting nici în întuneric, nici în vremelnicie. Adevărul le ține în viață, oricât de mult ar încerca vreun duh fățarnic să le îngroape în întunecimile uitării. Faptele care veșnicesc, nu se sting, rămân luminate de adevăr.

Etica profesiunii și prodigioasa sa memorie ne conving că firul vieții sale s-a armonizat cu sine

însuși, dar și cu mediul înconjurător sau cu oamenii care i-au stat în preajmă punând în evidență resorturile interne ale frumuseții satului de odinioară, al ritualurilor și al fondului arhaic.

Un aspect plăcut al lecturii se datorează și talentului muzical al autorului. Arcușul și vioara care l-au însoțit toată viața și- au găsit în cuvintele așternute pe hârtie linia melodică pe care au contopit-o în frumuseți ”de neuitat” dând viață unui fond muzical cu cadența potrivită etapelor de viață. În zgomotul cotidian, scrisul său aduce acorduri și ritmuri muzicale subtile.

Copilăria petrecută în satul natal, Fedeleșoiu, pare că se desfășoară pe un fond muzical jucăuș, plin de dinamism, de veselie, de soare și de poftă de joacă. E o lume în multe privințe apasă, dar cei cu tâmpile albe se regăsesc și înfiorați, zâmbesc acelor vremuri pe care le-au trăit și ei. Cititorul simte cum se înviează tăcutele clipe datorită imaginilor de aleasă frumusețe care par venite din nemărginirea timpului prin glasul copilăriei. Reînviate, acum cititorul le așează sub pleoape încercând să le păstreze acolo cât mai mult timp cu puțință. Îți place să citești pe îndelete ca să nu se stingă revelația trăită. Sunt pagini care șpală sufletul năclăit de atâția mincinoși, necinstiți, bătărași, hapsâni, atrași doar de bani, putere, slavă deșartă, plăcere...

Citind paginile relatării adolescenței și ale tinereții, am avut impresia că fondul sonor subliniază elanul, optimismul, pulsul vieții alerte, avântul, toate specifice acestei etape de viață. Sunt acorduri de muzică tonică precum „Pastorală” beethoveniană. Te revigorează paginile în care descrie anii de școală, etapele și efortul în care corpul, mintea și psihicul capătă o admirabilă vigoare. Admirabilă e și relatarea succesului la examenul de ofițeri, căci aceasta i-a adus o mare bucurie, i-a deschis calea spre împlinirea ființei sale. Nimic nu i se potrivea mai bine pentru împlinirea sa ca om, așa cum subliniază și autorul. Parcă a îmbrăcat o cămașă nouă a sufletului aflându-se în punctul cel mai îndepărat de vidul existențial.

Activitatea deplinei maturități ne impresionează prin dăruirea cu care și-a îndeplinit toate sarcinile serviciului său, un serviciu al bărbăției. Autorul, cu toată duritatea obligațiilor de serviciu, le-a rezolvat în liniște, cu încredere și cu stăpânire de sine, convins fiind că înfăptuirile importante se fac în tăcere. „În sistemul Protecției Civile, misiunea noastră ca specialiști era să asigurăm protecția populației și a bunurilor materiale în caz de război și-n situații speciale, dezastre, Stare de Urgență, epidemii, epizootii și altele”. Autorul a ales din bogata arhivă a memoriei sale întâmplări de tot felul, adevărate lecții minunate care te transformă puțin câte puțin în omul așa cum a fost creat la începuturile lumii. Astfel, a făcut să-l văd, de parcă

ar fi fost aieva în fața mea, salutând ostășește sosirea sarcinilor grele și apoi executându-le chiar și cu riscul vieții. Călit astfel, printr-o muncă de o rigoare absolută, așa se explică și sușul vieții sale pe treptele înalte ale societății, iar acum, la senectute, este privit cu drag, admirație și cu respect, de cei care l-au cunoscut.

Capitolul despre viața de familie este mai scurt. Aceasta este prezentată ca a unui cuplu cu împliniri, cu armonie și cu stabilitate, un cuplu care a găsit puterea interioară să treacă peste greutățile vieții, multe dificultăți impuse de viața de militar. Totul în acest univers familial se desfășoară ca pe fundalul unui lied de Franz Schubert.

În ultimile pagini ale volumului, autorul, convins de puterea verbului de a lumina viața, într-un zbor târziu al vieții, aflat la senectute, s-a apucat de scris. A povestit multe întâmplări și imagini scrise în interiorul său care tânjeau să îmbrace haina cuvântului însuflețit. Din impulsurile lăuntrice, și ordonate de ingenioasele țesături ale gândurilor, penetrând hățișul derutant al prezentului, au prins contur în câteva volume. Această etapă a scrierilor literare, ne amintește de finalul „Simfoniei a XI-a” de L. Beethoven, o adevărată „Odă a bucuriei”, inspirată din versurile lui Friedrich Schiller. Sunt impresii de

călătorie din aproape toate continentele, subliniind ceea ce omenirea are mai valoros și în același timp specific.

Volumul se încheie cu versuri în grai popular ce ne amintesc de folclor, de graiul zilelor noastre, cu adâncimea gândirii țăranului nostru înțelept și cumpătat și de o rară frumusețe. În timpul lecturii parcă se aude ciocârliia din „Rapsodia română” făcută cunoscută lumii întregi de marele nostru compozitor, dirijor și interpret George Enescu.

Ne reține atenția faptul că autorul, având o carieră militară, pe care a trăit-o din plinul inimii, cu toate rigorile impuse de regulile ostășești, la pensie, s-a dedicat scrisului.

În final, printr-o privire de ansamblu asupra direcției de viață a autorului, rămânem cu impresia bine conturată că autorul a fost neîncetat atent să-și țină cât mai drept firul călăuzitor spre corectitudine și adevăr. La el nimic nu e întâmplător. Gânduri și emoții curg printre rânduri și irigă volumul și astfel a dat oamenilor numai ceea ce a avut în sufletul lui.

Închizi cartea cu satisfacția că ai întâlnit o proză tonică, un combustibil pentru zilele următoare, realizată printr-o comunicare vie și sinceră, într-un grai frumos curgător. Totul te invită să poposești și să uiți pentru un timp de relele acestui pământ.

→ Continuare din pag. 30

și a afla povestea mai departe.

Relațiile interumane sunt foarte atent dezbătute în cărțile sale, sculptând și modelând cu arta unui bijutier iscusit detalii ale trăirilor și frământărilor interioare ale personajelor, acoperind astfel o vastă gamă de caractere umane, stiluri de viață și tipuri de gândire. Romanele sale tratează subiecte și probleme reale ale societății moderne de azi făcând cititorul să fie interesat și atras de lectură.

Scriitoarea Mara Popescu Vasilca știe să scrie, știe să clădească solid o poveste, știe să scoată la lumina bobul de grâu dintre neghine surprinzând și punând în fața cititorului situații dintre cele mai diverse și mai neașteptate. Caracterul personajelor sale nu este zugrăvit în alb și negru ci este colorat în diverse tonuri și nuanțe. Apar lucruri incredibile ce păreau de neconceput până atunci în viața protagoniștilor, continuând să evolueze pe scenă până la lăsarea cortinei.

Romanele sale profund psihologice, te obligă să meditezi, să gândești, să vezi și să accepți că există și cealaltă parte a monedei, sugerând că lucrurile nu sunt întotdeauna ceea ce par a fi și astfel trebuie să judeci, să analizezi prin prisma proprie, ca mai apoi să înțelegi și să pătrunzi în esența personajului dezlegând noduri și descurcând firele țesute cu măiestrie de scriitoare.

Întreaga colecție „Dragostea, arză-o-ar focul” cuprinde povești de viață cu personaje foarte bine

creionate psihologic și care trec prin experiențe, întâmplări și situații mai mult sau mai puțin acceptabile din punct de vedere moral, etic, social, cultural sau religios. Tocmai abordarea francă a acestor povești de viață din interiorul lor o face specială pe scriitoarea Mara Popescu Vasilca care nu judecă și lasă cititorul să aleagă, să hotărască, să disece și să decanteze binele de rău, iubirea de ură, dragostea adevărată de pasiune și instinct.

Caracteristica predominantă a acestor romane o reprezintă pozitivismul pe care îl lasă fiecare dintre romanele sale, speranța în bine, motivația și curajul de a merge mai departe, dorința și voința de a realiza ceva, de a crește, de a se autocunoaște, precum și nevoia sangvină și absolută de iubire.

Deși scriitoarea Mara Popescu Vasilca a declarat în mai multe rânduri că romanele sale cuprinse în colecția „Dragostea, arză-o-ar focul” sunt „despre femei și pentru femei”, cred totuși că această colecție se adresează în realitate ambelor sexe, pentru că ele conțin întâmplări, situații și povești de viață din care avem cu toții de învățat.

Dar să nu uităm că cea mai importantă lecție pe care o primim din aceste romane este lecția iubirii înnobilitoare și înălțătoare, lecție scrisă din iubire de oameni și din iubire de viață de această Zeiță a romanului de dragoste plină de înțelepciune, distinsa scriitoare Mara Popescu Vasilca!

POEME

Elena OPREA

Coloană de Etern Infinit

Mă opresc și admir colțul de rai:
sculptat în culori vii,
în corole de romburi, pătrate, dreptunghiuri,
cercuri, semicercuri, piramide, triunghiuri,
ce se-nalță spre cer ca o verticală împletită
cu diademe de trandafiri,
răsăriți ca duhuri cu voci de copil,
grădina din adânc cu flori cântătoare
din planeta de aur, de pâine și sare.
Coloana de Etern Infinit,
urcuș de geniu, de sculptură: Brâncuși,
artist plămădit din petale de crin înflorit,
din trandafiri, leandri, mușcate.
Policromie din cele mai calde și sincere flori:
albe, albastre, roșii, aurii;
Coloană a Infinitului,
de la primul glas înviat,
din pământul astral, din iubirea de neam.
Coloană de Etern Infinit,
măiestrie, talent, magie,
sculptor, artist izvorât din sămânța de lut
cu „Masa tăcerii”, „Cumînțenia pământului”,
„Poarta sărutului”.
Coloană de Etern Infinit
cioplită în lemn de spirit etern,
a unui popor hărăzit, pe pământul românesc,
Sclipire de Mit.

Clipita

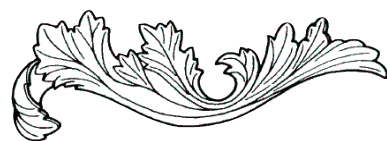
E un moment de simțire
Din vise oarbe de grannit,
Ca o făclie dintr-o grotă
Din umezeala de pe schit.
Clipita a trecut prin vânturi,
Prin vijelii de cer și zbor,
Prin crengile de oase mute,
Prin ochii umezi de cuvinte,
O simt în creier și în temple
Ca flori de fericire-n minte.

Nevoia de iubire

E greu să înțelegi iubirea
Ascunsă-n inimă și scut,
Apărătoare de priveliști
De tot ce crezi într-un sărut.
Enigmă de sălaș în minte,
Zid de cuvinte în destin,
Taina de vindecare și durere,
Stâlp neclintit în creier și lumini,
Luciditate, mângâiere,
Drumuri de apă și de foc,
Nevoia de iubire, de trăire
În spațiu- magistrală de profet.
Iubirea e înscrisă în credință
În ursitori, în mitul de ninsori,
În Răsărit de Soare peste stânci,
Pe cruci sfințite la răscruci.

Școala de artă

O santinelă în iubirea de artă:
Târgoviștea, adevărata capitală,
Ce-și zidește valorile de frumos, de credință,
Conștiința mă plimbă prin veacuri trecute,
Prin raza de suflet, prin tainica minte
A lui Eminescu și a lui Heliade
Și când alte stele vor străpunge sclipirea
Din ziua de azi, ca urmare a celei de ieri,
Să nu se distrugă coloana
Atâtor poeți lucitori,
E o ierarhie a valorilor,
Păstrată ca un giuvaer de altar.
- Nimic nu se poate clădi pe Nimic -
Nu va avea putere
Să urce în tăcerea din ruine rămasă.
Trecutul, prezentul să-l legi mai departe,
Prin iedera strânsă de copacul din oase.
O santinelă – de simțire
A iubirii de artă,
Demnitate, Omenia, Eternul Frumos
Urcă precum un zid maiestuos.

LA ÎNCEPUT A FOST CUVÂNTUL, DAR LA SFÂRȘIT LUMEA A UITAT DE CUVINTE ȘI S-A NĂRUIT I (JURNAL 1)

Nicholas DIMA

Continuare din numărul trecut

Introspectivă: 1966

Am împlinit 30 de ani. Când mă gândesc la toate cele prin câte am trecut, cred că am o sută de ani. Am primit toate loviturile. Uneori mă simt epuizat. Și totuși, simt ca sufletul pulsează în mine ca magmă într-un vulcan. Privesc în urmă și în mod bizar degust chiar și suferința... care își are și ea rolul ei. (1968)

Până acum am trăit aproape tot timpul numai în interior. De acuma trebuie să ies la suprafață. Trebuie să încep să scriu... articole, studii, monografii. Voi scrie din respect pentru un trecut care ne onorează și pe care l-am cunoscut și eu. Simt nevoia de a restabili valorile și de a defini și redefini conceptele. Trebuie să-mi elimin toate lacunele intelectuale. Îmi fac în continuare planuri de studii și de perfecționare.

(Citesc din jurnal și menționez):

Uraganul s-a mai potolit. Tavanul pe care îl bănuiesc undeva pe aproape nu se mai vede. Plutesc totuși fără țel și fără ideal. Nimic nu mă satisface. Parcă aș fi suspendat printr-un fir de ceva invizibil. Pendulez, dar constat că nu cad. Pentru siguranță, am prelungit firul destinului până la El. În El am un reper de neclintit. Legat de El mă simt ca și cum aș fi doar în excursie pe pământ. Uneori mă apuca totuși disperarea și mă cuprind îndoielile, dar îmi revin. Alte ori mă simt bine și uit de El. Cred însă că El nu uita nici odată de noi. Într-o zi ne vom întoarce acasă. Atunci fiecare va fi întrebat: „Ce ai făcut cu viața pe care ai primit-o?”. În El toți suntem frați și, deși pare paradoxal, fiecare dintre noi e mai apropiat de El decât oricare altul. Când am asemenea gânduri mă simt minunat în compania Lui. Trăiesc o adevărată stare de extaz. Încerc să împac filozofia cu religia și cu știința.

Preocupări existențiale: 1967

Omul este expresia vie a concepțiilor și ideilor sale. Renunți la idei și renunți la tine însuși. E preferabil să trăiești conform ideilor și idealurilor care te animă decât să renunți și să devii un cadavru moral în existența fizică. În ce mă privește nu accept, refuz nouă realitate. Nu pot renunța la concluziile la care am ajuns pentru că ar însemna recunoașterea înmormântării mele sufletești.

Dezechilibrul timpurilor noastre constă în faptul că am desființat religia și am încercat să-l îndepărtăm pe Dumnezeu din viața socială fără a-l înlocui cu altceva. Marx nu ne-a dat nici o viață mă bună și nici speranță în ceva mai bun. Și nici nu l-a putut înlocui pe Dumnezeu. Așa se explică de ce s-a renunțat (cel puțin temporar) la distrugerea Lui; pentru că nu poate fi distrus. (Noiembrie 1967)

Se impune imperios să ne întoarcem la credință; la viața morală și spirituală. Oamenii conștienți simt nevoia de a se supune lui Dumnezeu pentru că nu pot înțelege imensitatea universului și adâncimea încercărilor. Cât ar fi de mari și de grave evenimentele pe care le-ai trăit ele își pierd din amploare și intensitate odată cu trecerea timpului. Pentru alții aceleași evenimente par însă cu totul deosebite atunci când le povestești. Uneori mă sunt extrem de singur și de izolat de parcă aș trăi pe o insulă pustie. Descumpănirea de sâmbătă seara mă frământă și mă pune pe gânduri. Simt nevoia societății, a prietenilor, a unei femei pe care să o iubesc. Pentru un bărbat, femeia e ca un balsam. Pentru simțămintele pe care ți le dăruiește trebuie iertată de orice păcate. (1967)

Personal, de ani de zile simt ca trăiesc în două lumi. În viața de zi cu zi par că oricare altul. În sinea mea lăuntrică trăiesc însă în altă lume. Uneori fac efort să fiu ca toți ceilalți, dar nu reușesc. Continui să visez; continui să mă imaginez în alte universuri... și mă simt singur. (Februarie 1968)

Oamenii de azi se împart în două categorii: Cei din lumea veche trăiesc în mediul lor nostalgic și închis; Cei din lumea nouă, tinerii, își caută propriul loc în societate. Nici unii nici alții nu sunt fericiți; nici nu trăiesc și nici nu mor, doar supraviețuiesc. În mine, educația din familie, închisoarea și condițiile grele de mai târziu au cultivat un om de lume veche. Tinerețea, sănătatea, energia și mediul din jur au tins să facă din mine un om de lume nouă. Pe la mijlocul acestor tendințe, exist și eu. Sunt interesant prin structura, nefericit prin mediu, solitar prin natură, și mai ales sunt frământat. Sudura dintre cele două tendințe nu s-a produs în mine, dar reușesc să conviețuiesc între ele. Puțin mi-a trebuit să intru definitiv în una din cele două lumi. Acel „puțin” nu l-am realizat însă nici odată; fie că nu am vrut, fie că nu mi-a fost dat și deci nu se putea. Și mai cred că vârsta nu a jucat un rol

determinant în viața mea, nici măcar un rol important. (Noiembrie 1967)

Marile iubiri nu se exprimă prin cuvinte; se transmit prin unde telepatice. Când pierzi o asemenea iubire îți dai seama cât de searbăda poate fi viața. Am ars ultimele scrisori ale vechii iubiri și am avut senzația că ard ceva din sufletul meu.

În lumea dezorientată de azi e mare lucru să știi ce vrei și e grav când îți dai seama că nu mai știi nici ce vrei. Fiecare dintre noi are o limită de rezistență pe care numai Dumnezeu o cunoaște. Uneori tăria noastră depinde de împrejurările în care trăim. Ca să rezisti azi trebuie să fii și curajos și puțin nebun și fiecare e puțin nebun în felul lui. Uneori mă tem de propriul meu destin, de atitudinea de fronda pe care o abordez, e adevărat însă, de cele mai multe ori o abordez numai între prieteni. Cum aş putea fi altfel? Numai atunci când vin în întâmpinarea destinului simt ca trăiesc. Am să încerc totuși să evit o reîntâlnire cu destinul și să intru din nou în vizorul codului penal. Odată e de-ajuns. (1967)

Absolvirea facultății

După cinci ani de studii am încheiat cursurile universitare. Facultatea și experiența de acolo reprezintă marile mele realizări. Ambele mi-au colorat viața. Între timp iubirea trăită a adăugat o nouă experiență vieții, dar mi-a și sfâșiat inima. Între anii 1956 când am fost arestat și 1967 când am terminat facultatea m-am zbatut ca un pește pe uscat, dar am învins. Unii oameni căroră li s-a răpit ceva în tinerețe nu mai pot recupera nici odată cece au pierdut. Eu am reușit să mă refac. De data aceasta Dumnezeu m-a ajutat. Trăiesc o stare de extaz. Cred că am deschis porțile viitorului. Închei cu succes o etapă importantă a vieții și pot porni într-o nouă cursă. Am acumulat un bagaj apreciabil de cunoștințe, dar mă tem că mă așteaptă alte obstacole. Și timpurile s-au mai schimbat. Se poate respira. Eu nu sunt însă mulțumit.

În luna iulie 1967 absolvenții celor trei facultăți de Geografie din țară (București, Cluj-Napoca și Iași) suntem convocați la universitatea din Iași pentru a fi repartizați. Atmosfera tinerească și entuziasm. Teoretic repartizarea se face după media notelor. Teoretic însă, pentru că practic mediile au fost manipulate. În cazul meu, de exemplu, media celor cinci ani era aproape 9. A fost combinată însă cu nota obținută la examenul de stat. Profesorul Stoenescu, îndrumătorul tezei mele, a cerut să-mi se acorde nota zece. A sărit însă ca arsă asistenta Lupu (alogenă școlită la Moscova) și a spus răspicat „8”!. În consecință media finală a devenit 7,89. Astfel, absolvenții cu dosare de partid au fost împinși în față. Și totuși, cei cu dosare pătate ca mine, nu au mai fost exmatriculați.

Pe de altă parte, este că universitățile din Cluj și Iași au acordat studenților note mai mari decât

universitatea din București. Oricum, sunt puține poziții disponibile bune și sunt luate în primele ore. Restul absolvenților vor fi repartizați din oficiu. (Așa voi fi repartizat și eu în mod automat într-un sat din Bărăgan pe care nu l-am vizitat nici odată). Mă gândesc la ce vreau să fac. Ca profesor vreau să fiu un bun pedagog. M-ar tenta deasemenea să devin jurnalist sau scriitor. Îmi dau seama totuși este aproape imposibil. Deocamdată continui să mă bucur de noua mea reușită.

Profit de faptul că mă aflu la Iași și plec singur să vizitez mănăstirile din Moldova. Sunt de-a dreptul fascinante. Descopăr un univers pe care îl cunoșteam doar din citit și din unele filme documentare. Aflu amănunte neștiute despre alegerea locurilor, arhitectură, artă, culorile mănăstirilor; despre semnificația picturilor. De exemplu, scara văzduhului și a virtuților, ctitori și monahi; propria noastră istorie e păstrată în aceste mănăstiri.

Ultimul an în țară: 1968

Ultimele însemnări din țară: Politică deține monopol total asupra societății. Trăim între legi, între decrete și hotărâri. Oamenii nu mai sunt persoane, ci membri ai unor categorii, bărci în derivă purtate pe valurile mării. Omul nu mai e stăpân pe soarta lui. Inițiativa particulară e monopolizată și dirijată pe culoare foarte strâmte. Totul e aplătit. Azi nu societatea e croită pentru om, ci omul e făcut și contrafăcut pentru noua societate. Ca să supraviețuiești, trebuie să te renegi, să te dai după vremuri. Cât să mai rezisti și pentru ce? Viața a devenit o obligație de care ne achitam cu greu. Trăim în serviciul altora. Dacă lucrurile nu se schimbă radical, voi încerca să plec din țară. Oricum, am sorbit din toate suferințele.

Stare personală:

Am închiriat o cameră mobilată, cu baie și balcon, dar fără bucătărie. Cartierul e foarte bun, e aproape de părinți și de familie. Ar trebui să mă simt bine. Financiar mă descurc, dar lipsa de perspectivă mă deprimă. Aș fi totuși nedrept să nu recunosc. Lucrurile s-au mai îndreptat pe plan social și economic și în ultimii ani am trăit și zile pline de satisfacții tinerești. Menționez ceaiurile dansante, reuniunile studențești, excursiile la munte și la mare. Deasemenea sportul și în special echipa de rugby din cartier cu care jucăm în divizia B și pe care Romică o înregistrează în fiecare an la alt club.

Ca geograf, continui să visez totuși o călătorie în jurul lumii; o călătorie cu escale în cele mai exotice locuri și cu reportaje trimise de peste tot. (PS: Cât de naiv rămăsesem!) Altfel, am răsturnat toată traista amintirilor. Trebuie să fac ceva deosebit să o umplu la loc. (În octombrie 1968 am plecat din țară)

VN FESTIN AL SONETELOR

Veronica BALAJ

Poetul nemțean Mihai Merticaru ne-a dăruit o carte rară: SONETE ALESE, Editura Ateneul scriitorilor, Bacău, 2021, 444 de pagini.

O carte de sonete, azi, între atâtea experimente literare, aduce în atenție distincția unei expresivități poetice purificate. Devenită clasică, (într-o evoluție admirabilă de la sonetto care însemna cântecel, până la stilizarea cu caracter de unicitate.). Poate însemna totodată și notificarea unei borne importante în parcursul istoriei literare. Volumul menționat mai sus indică ambele sensuri, fără să fie nevoie de vreo cheie a descifrărilor. Da, suntem invitați la un festin al sonetelor. Antologate, în număr de 418. Cu o prefață exhaustivă semnată de Geo Vasile. Nume cunoscut, Mihai Merticaru a abordat mai multe modalități de scriere: tradiționalist și modernist, apolinic și dionisiac, (nota Victoria Milescu, pe coperta a patra a volumului menționat), autorul se pare că a găsit în sonet formula potrivită temperamentului său.

Ușurința de a struni verbul și de-a puncta sugestia în fraza poetică vine, desigur, și din exersarea gazetăriei, a eseisticii sau criticii literare. S-a dovedit biruitoare, însă, fascinația ritmului endecasilabic și suveranitatea rimei supranumită leonină. Mărturie stau cele șapte volume anterioare, iar dacă luăm în seamă titlurile Arca lui Petrarca, (2008) și Arta euritmiei, (2012), este evidentă preferința autorului pentru sonetul de sorginte italiană. Mihai Merticaru se prezintă cititorului a fi un subtil conaisseur al tehnicii de scriere a sonetelor, dar și a istoriei sale ilustrate de nume rezistente for ever. De la Petrarca, Dante, Shakespeare, Paul Verlaine, Lope de Vega, iar la noi, Mihai Eminescu, Macedonski, Vasile Voiculescu și mulți, mulți alții.

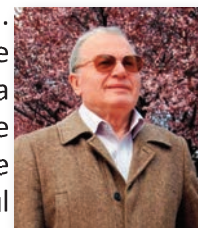
În Sonetele alese, vom afla nota de particularitate cu precădere în trăirile exprimate. Rigoarea ritmului și a rimei fiind trasată dinainte după reguli știute. Stările trăite, trecute prin filtrul imaginației, accentuează vibrația poetică într-un sonet, doar dacă respectă

anumite jaloane privind construcția sa. Lucru pe care autorul știe să-l graveze cu iscusință. Pentru coloratură, preia uneori, drept motto și punct de referință, citate potrivite din versurile altor scriitori de gen, despre specificul sonetului: Tandem de stihuri tari, diamantine... /Mașină de ritmat cuvinte rare. (pag 191. Leonard Gavrilu). Cât privește nota particulară a discursului poetic încadrat, firește, în formula metrică ABBA a versurilor, luăm în seamă un ton de magie pe care autorul și-l asumă fără echivoc: Minunile lumii topite-n sărut. /Pe cărările sonetului arheu, /Se plimbă nestingherit doar Dumnezeu. (pag 191). Raportul cu realitatea este filtrat în stările unui eu omniprezent. Un eu confesiv, comunicativ în mai toate palierele: singurătate, mirare, adorație, fericire, iubire și iarăși iubire, însemne spirituale, visare, ispitire, toate mixate cu sonoritatea unei eufonii personale. Muzicalitatea versurilor, una din specificitățile artei sonetului, ne trimite direct la Verlaine.

Eul poetic, aflat la vedere, translează dialogul cu realitatea dinspre sinele său spre exterior. Într-o confesiune tandră, fără accente patetice, fără deznădejdi teatrale, spaime sau angoase. Totul sub vraja și puterea iubirii. Coordonată esențială a lumii. Văzută într-o dimensiune și expresivitate personală. Derulată în diverse fațete care ocolesc vădit tulburarea dezolantă, amărăciunea bolnăvicioasă, patimile frânte dureros. Autorul ne propune o viziune senină, o limpezime stenică: Convins sunt c-ai să-mi faci zile bune/ Să-mi luminezi calea cum o făclie, /Să intrăm amândoi în veșnicie. (pag..193). În percepția sa, lumea se arată într-un spectacol dominat doar de iubire. Iubirea deține rolul principal: Chiar și în ger, dragostea înflorește. (pag.27). Forța iubirii, în demersul poetic la care facem referire, devine temă și simbol. Și liant al tonalității întregului volum: Tinereții, inima îi scapără, /Așa e merit omului să fie/ Când jar nestins, când sprintenă flacăra, / Un dat de care nimeni nu-l apără... /O dulce și sublimă melodie (. Pag.105.)

Femeia iubită, capriciu și ademenire, de astă dată înseamnă cu mult mai mult. Este chiar o axa mundi: Fii binevenită, rară minune, /Mai mândră decât floarea de câmpie /Pioasă ca o sfântă rugăciune/ (pag.193). Iubirea capătă rang de exclusivitate: sonete fără ea nu s-ar mai scrie.. (pag.16). Ființa feminină adorată, fie seducătoare ori ursuză, indiferentă, divin de sentimentală, un Înger

→ Continuare în pag. 38

POETICA ÎN SPIRALĂ

Constantin MIU

Un poet, care se respectă, reia – ca pe o spirală – tematica creațiilor din volumele anterioare, adăugând noi semnificații, în conformitate cu filosofia sa despre lume și viață. Așa se întâmplă în noua carte a doamnei Ștefania Oproescu – *Libelula albastră* (Editura StudiS, Iași, 2022).

Vorbind despre volumele anterioare de versuri semnate și publicate de poetesa din Focșani, remarcam mai multe tipuri ale eului poetic: cel implicat, cel detașat, precum și cel cu aptitudini de teatralitate. Sub acest aspect, amintim volumele *Delir în curcubeu...* și *Noaptea pisicilor cărunte*.

În cazul eului implicat, în noul volum, acesta apare în relație cu motivul singurătății, mai mult sau mai puțin explicit: „Mai întâi, am dresat somnul/ să treacă prin cercul de întuneric/ înainte de răsăritul soarelui,/ așteptând/ până se ridică înaltă/ cupola Cortului.” (Plasa de siguranță, p. 13); „Ce departe am primit loc de casă/ în această întindere nesfârșită de singurătăți./ Nici cu pasul, nici cu roata, nici cu Pegasul/ n-am ajuns încă la vreun vecin,/ de atâta vreme, că nici n-o mai știm număra.” (Oaza Efemeridelor, p. 39). În *Casa timpului*, același tip de eu poetic este preocupat de filosofia timpului: „Aș vrea să cos timpul la gură/ ca pe un sac, să-l iau în spate,/ să-l duc până la el acasă/ să-i aflu părinții,/ să-i întreb de ce l-au alungat/ să rătăcească, să amăgească/ așteptări, în realitatea domestică/ cu promisiuni seducătoare,/ capcane cu apă vie/ cărată cu rândușul la morți.” (p. 20).

În volumul de care ne ocupăm acum, sunt mai multe creații, în care eul implicat este unul de tip reflexiv. Spre pildă, *Aproape iarnă* este o creație din care transpare motivul filosofic panta rhei, grefat pe cel al visului: „Zăpezile de altădată se odihnesc puțin./ Doar în vis mai cutreier tărâmurii interzise./ Respir rar și ușor, în această hibernare/ în care râuri mici și pâraie aproape uscate/ par șerpi argintii,

veninoși./ care brăzdează pielea ofilită a prezentului.” (p. 29). Aceleași motive literare se interiorizează, în concepția eului reflexiv, măcinat de resemnare: „Resemnare s-a născut odată cu mine,/ altfel de umbră, care se ferește de lumină./ (...) Resemnarea,/ odihnă amăruie în tăceri

zdrențuite/ crește cu mine, îmbătrânește cu mine,/ nici nu mai dore, vine ofilită, inutilă,/ ca o lovitură neașteptată/ cu pumnul în ceafă.” (Resemnare, p. 35).

Din aceeași plămadă a interiorizării gândurilor, care silesc eul poetic la o întoarcere în timp, lăsând astfel cale liberă memoriei afective ilustrative, sub acest aspect, sunt *Picătura de noapte*: „Licurici de gânduri/ improvizează constelații/ pe bolta peșterii tainice/ care, din resturi de memorie/ arată calea rătăcitului de stol.” (p. 31) și *Album de familie*: „Cine să fie dar, femeia aceasta tânără/ care zâmbește forțat,/ cine bărbatul cu privirea aspră/ și barba albă tunsă scurt/ abia ieșită din foarfeca frizerului/ (...) Fotografii vechi/ exilate în închisori de albume/ trec prin mine și-mi strivesc prezentul/ cu aceleași priviri încremenite în gol.” (p. 33-34). În volumul *Libelula albastră*, reflexivitatea – tot de tip introspectiv – este corelată cu secvențe narative. „În zilele întunecate,/ amănuntele se destramă/ ca desfrunzirea,/ cerul își coboară răsuflarea/ până la podeaua amintirilor.” (Desfrunzire, p. 37).

Când abordează vegetalul, Ștefania Oproescu o face în manieră descriptiv-narativă. Elocvente sunt *Vară* – „Liniște în amiaza fânețelor înflorite./ Adierea aripilor de fluturi împletește/ coronițe de margarete cu sângele voinicului./ Albastră, cicoarea pictează pete de răcoare/ peste îmbujoratul trifoi.” (p. 26); *Hotar închипuit* – „Copacul din fereastră/ deschide dimineți,/ despică umbrele de sub pleoape,/ așterne drum din întunericul/ moale ca puful de perna/ pe care, noaptea bună/ adoarme frica absenței.” (p. 41); *Singur în parc* – „Primăvară, într-un parc aproape sălbatec,/ adiere aromată de ierburi amestecate,/ buruieni semețe printre rătăcite tulpini de flori.” (p. 56). Eul detașat îmbracă haina unui narator, care consemnează ceea ce vede sau constată. Așa se întâmplă în *Vis erotic*: „Ochii aceia îmbrăcați/ în costum elegant de gală,/ ca săgeata plecată din arc/ au traversat cu precizie/ mulțimea fremătând,/ țintuindu-mi pieptul/ ca pe fluture în insectar.” (p.

16) și Când mor castanii: „S-au îmbolnăvit castanii./ Tineri sau bătrâni/ agonizează lent pe bulevarde,/ în parcuri, pe străzi mărginașe./ Frunze răsucite, uscate/ se țin de ramuri ca cioclii./ Mor castanii, se duc în romane/ și dispar odată cu ele...” (p. 38).

Pe lângă prezența eului reflexiv, o altă noutate în acest nou volum găsim și eul poetic dedublat: „Am rămas în urmă./ Sunt tot mai departe de mine./ Altcineva merge încă,/ cineva care aude tot mai slab sunete,/ simte tot mai diluate mirosuri/ vede tot mai palide culori.” (Doar o secundă, p. 23).

→ Continuare din pag. 36

sau o Dalila, necondiționat, merită întreagă iubirea. Imaginația transcede realitatea, încât iluzia învăluie protector, fără să pară bizarerie, dacă Adam e gata să repete gestul sacru oferindu-și din nou o coastă: Torc multe întrebări din albul caier/... Imensul vid din Univers să-l astup, /Să nu mai fie Galaxia goală/ Nu stau pe gânduri mult, în două mă rup/ Ca să-i fac și Evei rost de un trup. (pag.60).

Sentimentul erotic, vector al vieții, nu poate exista fără tainica, fermecătoarea rigoare muzicală. Euritmia, element regăsit în mai toate sonetele, indiferent de epocă, este pusă acum în atingere și cu alt vector perceput în dublă derulare: și ideatică și reală. Vorbim despre timp. Adăugăm la particularitățile volumului tonalitatea de visare și calmă acceptare a trecerii timpului. O lumină blândă, de carpe diem, taie aripile oricărei înfiorări neguroase.

Orice fel de trăire își are limitele sale în timp. Ingenios, pentru a ocoli întristarea, poetul ignoră convențiile reale și încropește un tandem. Se realiază cu timpul, căruia, în subsidiar, înțelegem că-i găsește doar calități.. Nicidecum nu-l vede înșelător sau frivol în nestăvilita lui curgere. Dimpotrivă. Acesta se ramifică în efluvii sentimentale calde, potolit pătimășe. În final, triumfătoare. Timpul pare înțelept, flexibil, devenind o posibilă cale de cunoaștere a sinelui poetic. Un sine la fel de pozitiv, deloc acidulat sau arogant, deși este posesorul unei lumi a fantasmelor poetice. Realitatea se configurează într-un timp perfect consonant cu trăirile derulate.. Eul auctorial, prezent în prim plan, se arată senin, îngăduitor, stenic, dar sfios în preajma fiorului divin. Cuvântul este atotputernic de-a lungul, de-a înaltul iubirii. Folosit cu dibăcie de către autor: Plutind pe valuri de melancolie, /Trecea poetul, sonete murmurând/ Pitrocind cu obstinație un gând,/ Bruiat de altele-n devălmășie. (pag.423)

Din cele arătate până aici, reiese clar evoluția în spirală a poeziei Ștefaniei Oproescu, volumul Libelula albastră având și certe noutăți atât sub aspectul formei, cât și la acela al fondului, accentul căzând pe filosofia timpului interiorizat al eului poetic.

Sonetele volumului alcătuiesc imaginea unui spectacol al trăirilor într-o derulare duală: real versus imaginar. O imagine în oglindă. Expresiv stilizată și în plan extins, omenesc-ceresc. Poetul știe să lase loc și unui vâl de inefabil. Raportul om-univers este recognoscibil în chiar titluri de poeme: Sonetul galaxiei, Sonetul nemuririi, Sonetul eternului călător, Sonetul grădinii celeste, Sonetul Mântuirii, Sonetul mării treceri, etc. Alchimia stărilor create de relaționarea terestru și dimensiunea celestă nu alunecă în disimulări filozofice, derutante, aducătoare de răscoliri existențiale. Sonetele alese, cum indică și titlul, se adună în mod voit în așa fel, încât ordinea, măsura, ritmul versurilor să consoneze cu stările de visare și limpede acceptare a fluxului trecerii. Eufonia, muzicalitatea impun un anume ritm. Citatul preluat de autor din Eichendorff mă trimite spre altă frază a aceluiași poet: când găsești cuvântul magic, lumea începe să cânte. Chiar dacă, uneori, acuitatea observației scoate la iveală accente dintr-o realitate cu ascuțituri, clasicul echilibru al sonetului nu tulbură, nu scapără neliniști traumatizante. Lumina persistă totdeauna în subtext. Fără viraje bruște, fără străluciri sarcastice. Fără incitări.. Dimpotrivă, lumina este un element care susține cumpănirea și cumpătarea. Fiecare sonet poate fi perceput ca un excurs interior. Nu doar al autorului. Cititorul are șansa de-a vedea lumea de pe malul unei magice dualități: rigoare și liberă fantazare.. O, când visează, omul e un zeu. (Fr Holdelin)

POEME

Ion Iancu VALE

ca un steag, inima

Să-ți porți inima-n palmă și să ți-o oferi
într-o caldă strângere de mână
(chiar și celor de-abia cunoscuți)
înseamnă că de prietenie nicicând nu
vei fi ocolit.

Să-ți porți inima pe retina ochiului
și să ți-o dăruiești printr-o tandră și
sinceră privire
(chiar dacă uneori, lacrima cu sânge îți
va fi încropită)
înseamnă că de iubire nicicând nu te vei
plânge.

Să-ți porți inima-n cuvânt ca pe un herb
nesticat de timp, de trufie,
de ură sau de minciună
(chiar și atunci când ca de cozile
cailor te vei simți legat)
înseamnă că frica nicicând nu te va
sfârteca.

Să-ți porți inima fără sfială ca pe un
steag,
liber fluturând (chiar și atunci când
neiertătoare
moartea târcoale îți va da), pentru ca
Cel prea puternic
mereu să ți-o poată mângâia,
înseamnă că-n Veșnicie,
o poartă deschisă, tu, vei afla.

nimeni

„[...]și am văzut pe cei șapte îngeri,
care stăteau înaintea lui Dumnezeu
și li s-a dat lor șapte trâmbițe...”
(Apocalipsa 8, 2)

ahooo... să vină cineva,
strigătul s-a rupt de undeva,
s-a zbatut între pereții
triști enormi, opaci și reci
ai unui spațiu brutalizat și răvășit
s-a răsucit, s-a extins și obosit a murit
nimeni...
doar copaci de cenușă și zgură

creșcuți din căldură
cu rădăcini dezgolate, contorsionate,
cu ramuri sticloase, aiurea dispuse
și încărcate cu părți dispartate
sau cu trupuri întregi
de oameni maturi
sau de prunci nou-născuți îmbrăcați,
dezbrăcați, încălțați sau desculți
nimeni...
întindere uniformă și diformă
lumină difuză și o liniște care sună
și un cer leșios ce se scurge
și o mână de copil, care strânge o filă
de caiet,
pe ea desenat un soare mânjit cu
sânge-nchegat
nimeni...

zburătorii

Lovită zburătoarea căzu jos pe pământ
c-un țipăt nerostit își ia din nou avânt,
dar aripa ciuntită nu mai ascultă-
ndemnul,
plăpându-i trup recade, însângerând
însemnul.

În van încearcă iar să-și reanime
zborul,
aripa crunt rănită îi năruiește sporul,
degeaba adie vântul, este senin și vară,
căci viața ei, de-acum, e silnică
povară.

Nu va mai saluta de-aproape răsăritul
și nu va mai scălda, cu trilul ei, zenitul,
nu se va mai bate, dârză, cu vântul cel
zălud
adio pentru ea, refugiul cald din sud.

O, pasăre frumoasă, ce milă mi-e de
tine,
acum că într-un fel te-asemiești cu
mine,
la fel ca mine tu tânjești spre înălțare
tot vrând să fii alături de veneratul
soare.

Și nu știu care este cel mai nefericit
tu c-ai pierdut zborul, sau eu că mi-a
lipsit
căci m-am născut cu dorul de a mușca
din zare,
doar aripi n-am avut la gândul ăsta
mare.

Dar hai la mine-n casă, te rog ca să
primești
tovarășă să-mi fii cât o să mai trăiești,
iar eu voi priveghea din viață să nu
zbori
și doi vom fi de-acum tereștri zburători.

Inegalabilul ospăț

Către voi, prieteni, salut,
fiți bineveniți,
intrați, simțiți-vă în casa mea
ca la voi în inimă,
vreau ca în astă seară
să ne distrăm regal.
Alămurile sună, masa e servită,
vom mânca, vom bea și vom dansa,
ne vom ospăta cu coji de pâine
rămase de la prânzuri trecute,
vom scurge apoi ulcioarele,
ce sună demult a scorbură,
în continuare vom râde
ca și cum ne-am vedea unii pe alții
mânjiți cu funingine în somn,
căci dacă nu e pâine
măcar circ să fie.
Vom cânta imne și ode,
vom adula în cor și tot noi vom
aplauda,
vom face dragoste de-om mai putea.
Intrați, prieteni, fiți bineveniți,
nu mă priviți ca pe omul negru,
nu eu sunt vinovat de nefirescul
acestui festin,
eu nefiind decât un biet poet
și poate nici atât.

Din vol. „Înger sechestrat” - 2004

Cărți din biblioteca revistei Climate literare

Cogito

„Boala Indiferenței este cea care distruge nenumărate lucruri putând provoca până și moartea unei civilizații” - Frank Herbert

Contact: Tel. 0722 702578 ; e-mail: ioniancuvale@yahoo.com ;
web site: <http://climate.literare.ro>

